XI. évfolyam
1. szám
ROMALAP
2003. január
Ára: 120 Ft

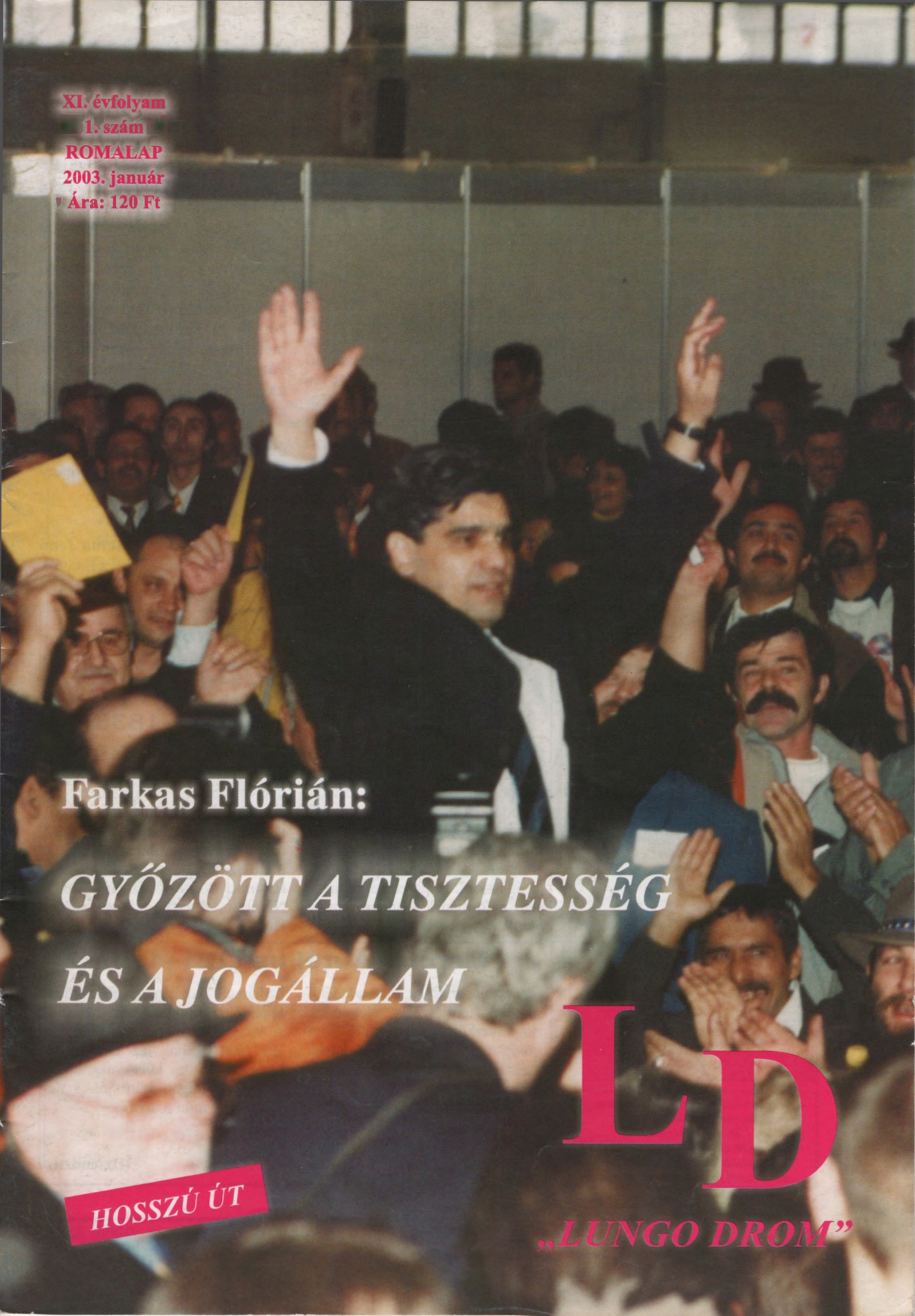

Farkas Flórián:

GYŐZÖTT A TISZTESSÉG ÉS A JOGÁLLAM

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

POSTAFORDULTAVAL

Tisztelt Szerkesztőség!

Azt az óriási örömünket szeretnénk Önökkel és a kedves olvasókkal megosztani, amely 2002. december hónapban ért bennünket. Nevezetesen: a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivataltól, a Roma Társadalmi Integrációs Phare program Információszolgáltatási projekt keretében számítógépet és nyomtatót kaptunk, amit üzembe is helyeztünk. A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Kuratóriuma pályázat útján a „közéleti képzés"-re 300.000,- forintot, a „Cigány Közösségi Ház program"-ra szintén 300.000,- forintot biztosított.

A 2002. december 21.-én „Jótékonysági Kulturális rendezvény" keretében megrendezett „Mikulás és gyermek karácsony" ünnepséget az Oktatási Minisztérium 125.000,- forinttal, az Eger-Philip Morris Alapítvány pedig 20.000,- forinttal támogatta.

E rendezvény vendégelőadója az Európa hírű Roma Koktél Show együttes volt, **Babai János** producer vezetésével és a Dáridó nyolc legjobb táncosával. A „Cigány Mikulás" 400 db mikulás csomagot osztott szét a cigány és magyar gyerekeknek, óvónőknek, pedagógusoknak és a polgármesteri hivatal dolgozóinak. A felöltöztetett, közel 3 méteres fenyőfát **Balogh Istvánné,** ötgyermekes családanyának adományozta az önkormányzatunk.

Valamennyi támogatónknak ezúton is nagy tisztelettel mondok köszönetet a kerecsendi cigány közösségünk nevében.

Tisztelettel: **Pusoma Jenő**
C.K.Ö. elnök
Kerecsend

Címlapon: Farkas Flórián
Fotó: Nyári Gyula

LD „LUNGO DROM"

ROMA LAP
Megjelenik havonta

a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért" Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954
e-mail: lungodrm@axelero.hu

Főszerkesztő: *Paksi Éva*
Főmunkatárs: *Farkas Kálmán*
Tervezőszerkesztő: *Arabeszk 3 Bt.*
Munkatársak: *Botosné Kóté Lilla, Bujdosó Jánosné, Hegedüs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Szécsi Magda*
Rácz Lajos
Szerkesztőségi titkár: *Pálfi Elvira*
Felelős kiadó: *Farkas Flórián*

Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba ügyvezető igazgató

ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza. Szerkesztőségünk a mienktől eltérő véleményt is közli. A leveleket esetenként rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.

Te is lehetsz még híres!

KI KICSODA?

Berzsenyi Dániel (1776–1836)

„Forr a világ bús tengere, ó magyar!" – írta emlékezetes versében a napóleoni kor hazafija, a felvilágosodás és a romantika közötti időszak legnagyobb költője. Az irodalomtörténet sokáig „Magyar Horatius"-nak nevezte tömör méltósága okán. Népszerűségét mégsem a formának, hanem a nagy erények = az erkölcsi tisztaság, a bátorság és a szabadság hirdetésének köszönhette. Gyönyörű nyelvezetének halhatatlanságát **Kodály Zoltán** megzenésítései igazolták, s olyan nagyságok írtak róla könyvet, tanulmányt, esszét, mint **Szabó Dezső, Füst Milán, Radnóti Miklós, Szerb Antal, Németh László, Keresztúry Dezső.**

Marcus Aurelius (121–180)

A sztoicizmusnak, a szenvedélymentes, természetes életmódot, szigorú erkölcsösséget tanító ókori görög-római filozófiai iskolának utolsó hitvallója volt ez a római császár, aki egész uralma alatt kénytelen volt harcokat folytatni a római birodalmat támadó Parthusok és Germánok ellen. „Elmélkedések" című főműve is hadjáratai közben, naplószerűen feljegyzett gondolataiból állt össze. A világtörvény ésszerűségébe vetett hitet vallja: Az ember ne kívánjon semmi külső, akaratától független dolgot, mint jót, s ne féljen tőle, mint rossztól.

(Dzsendzsi)

Pusoma Jenő

SZELLEMI FELEIM

Az vagy
(Enikőnek)

Fekete korallból
készült
koronája
Teremtő atyámnak

Hóvirág
dombom
oldalán

Égi virágom
az vagy
nekem!

Milliónyi
rezdülése
a tavasznak

Menedék váramban
napi
vígságom

Ráma királyom
saruja
az vagy
nekem!

Nem múló
örök mosoly
az arcomon

Gyöngyöző
életemnek
harmatcseppje
a szívemen

Káli leánya
az vagy
nekem!

Ölelésében

Szülőhazámban
pelyhedző állú
örök ifjú
koronás Mátra
és a babaarcú
örökszépségű
hercegnő Alföld
egymásba olvadó szerelmében
termékeny ölében
kos jegyben
a teremtésmű
édeni kertjének
világszépe táján
Kerecsenden
jöttem a világra
és telt kebléből táplálva
formált halhatatlanná
szerelmes ölelésében!

SZELLEMI FELEIM
(Korona nélkül...Kálmán bátyámnak)

Nyugtalanok napjaid,
Fiatalos sas szemeiddel figyeled
gondozatlan tetteinkkel
mire jutottunk,
juthatunk,
nem sikerült megtartani
megrogyasztott oszlopaink
legalul
tarthatatlanok lettek
tele sebeinkkel
hangosan
darabokra hulltunk
szellemi feleim
engeditek-e
aki sebeinket ölteni
foltozni jöhet
emberi szava
örökre összerak?

Holokauszt Múzeum

● Ünnepélyes keretek között elhelyezték a budapesti Holokauszt Múzeum és Dokumentációs Központ alapkövét a Páva utcai zsinagógában. Az alapkövet **Medgyessy Péter** miniszterelnök, **Görgey Gábor** kulturális miniszter és **Vámos Tibor** akadémikus, a központ megvalósítására felállított Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumának elnöke helyezte el.

Cigánymesék

● **Magyarország első roma rádiója, a Rádió C cigánymeséket tartalmazó CD-t és kazettát, illetve magyarországi romazenekarok felvételeiből összeállított válogatást jelentetett meg. A Mesék a Teleki térről című CD-n egy roma mesemondó, *Balogh Jánosné Ibike* mondja el a történeteket.**

Kisebbségi díjak

● *2002. december 18-án, a kisebbségek napja alkalmából **Medgyessy Péter** miniszterelnök a Parlamentben átadta a Kisebbségekért Díjakat. Az eseményen **Mádl Ferenc** államfő és **Szili Katalin** házelnök is részt vett. 2002-ben kisebbségi díjat kapott: **Berényi Dénes** akadémikus, az Apáczai Közalapítvány első elnöke, **Husznai Gáborné Hambuch Ida,** a pécsi Leöwey Klára Gimnázium német nemzetiségi tagozatának vezetője, **Joka Daróczi János,** a Magyar Televízió Roma Magazinjának szerkesztője, **Mezei István,** a Magyar Cigány Labdarúgó Válogatott létrehozója, továbbá az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár munkaközössége, a **Martenica Néptáncegyüttes** és a komáromi Selye János Kollégium képviselője vehette át.*

Elkülönítés Pátkán (is)

● Az Oktatási Minisztérium és az ombudsman is vizsgálódik a Fejér megyei Pátkán, ahol az iskolában a szinte kivétel nélkül értelmi fogyatékosnak nyilvánított roma gyerekeket nem csak tanuláskor, de étkezéskor is elkülönítik. Míg a többi gyerek porcelán étkészletben kapta az ebédet, addig a cigány gyerekek műanyagban. Az igazgató úgy véli, a külön csoportos képzés a roma gyerekek érdekeit szolgálja: „Az a diszkrimináció, ha oda teszik a gyereket, ahol nem tud teljesíteni" – mondja.

Medgyessy Péter miniszterelnök átadja a díjat Mezei Istvánnak
Fotó: Nyári Gyula

Kísérlet Irak meggyőzésére

● **A fegyverzet ellenőrzésért felelős két ENSZ diplomata, a svéd Hans Blix és a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség vezérigazgatója, az egyiptomi *Mohamed el-Baradei* vasárnap érkezett másfél napos látogatásra Irakba. Általános meggyőződés szerint ez az utolsó kísérlet Irak meggyőzésére arról, hogy a háború elkerülése érdekében magának kell előállnia fegyverprogramjai részleteivel: – A helyszíni szemle nem előjátéka, hanem alternatívája a háborúnak – mondta *Hans Blix*. Az ellenőrök azt akarják elérni, hogy Irak ne csak passzívan „elviselje" a Biztonsági Tanács határozatainak végrehajtását, hanem aktívan segítse a nemzetközi szakértők munkáját, és győzze meg a külvilágot arról, hogy többé valóban nincs szándékában tömegpusztító fegyvereket kifejleszteni.**

Neonáci - találkozó

● *Neonáci találkozót tartottak december 21-én Pest megyében. A sződligeti művelődési házban tartott rendezvényt a szervezők „fedetten", „teljes illegalitásban" készítették elő. A művelődési ház illetékesei a*

Előkarácsony volt a VII. kerületi Hernád úti általános iskolában, amit Lakatos Klára pedagógus szervezett. Az iskola karácsonyfáját neves művészek díszítették fel és beszélgettek a gyerekekkel: Szolnoki Csanya Zsolt költő, Bódi Guszti és a Fekete Szemek együttes és Szécsi Magda író. A fotón Bódi Guszti és Szécsi Magda író. Fotó: Nyári Gyula

p hírei

szervezőktől nem a valóságnak megfelelő információkat kaptak azzal kapcsolatban, kik és milyen célból bérlik ki a helyiségeket.

Öröm Jászladányban

● Szép ajándék került a szeretet ünnepén a jászladányi óvodások feldíszített karácsonyfája alá. A roma ügyekért felelős politikai államtitkár hivatala több mint 280 ezer forint értékű játékokkal lepte meg az óvodásokat. Az ajándékokat **Berki Judit** helyettes államtitkár adta át.

December 10. az emberi jogok világnapja

● **Magyarországon ismét nőtt az idegenellenesség. A magyarok jelentős része nem csupán a menedékkérőkkel szemben érez ellenszenvet, de azt sem veszi szívesen, ha az Európai Unióból érkező állampolgárok telepednek le nálunk.**

Kiállítás

● *Nyári Gyula fotóiból nyílt kiállítás a Magyarok Házában. A tárlat fényképei két témát dolgoznak fel: a képek egy része a Kerepesi úti temetőben készült és közismert magyar művészek síremlékeit örökíti meg. A másik sorozat a cigányság életébe, hétköznapjaiba nyújt bepillantást. A kiállítás február 6-ig tekinthető meg a Magyarok Házában.*

Összeállította: Paksi Éva

Budapesten, a Béke téri templomban rendezett etnikai misén a Kalyi Jag együttes énekelt. (Felvételünk a próbán készült.) Fotó: Nyári Gyula

Győzni fogunk

„Nagyon fontos, hogy megmaradjon a cigány önkormányzati rendszer, ami az egyetlen és utolsó valóságos politikai eszköze a magyarországi cigányságnak."

2003. január 11-én (szombaton) tartották Budapesten, a Hungexpo B pavilonjában az országos cigány önkormányzat elektori gyűlését. A választás határozatképességéhez a szavazásra jogosult 4600 elektor legalább felének kellett megjelennie. A kora délutáni órákban 2700 elektor részvételével kezdődött meg a választás.

„...akár egy pillanat alatt, egy ekkora tömeg képes egy ügyért megmozdulni."
Fotó: Nyári Gyula

A Lungo Drom Választási Koalíció sorozatos csalásra és eljárási szabálytalanságokra hivatkozva több beadványt intézett az Országos Választási Irodához, de az nem tárgyalta azokat. A Lungo Drom Választási Koalíció kivonult a választásról, így az új OCÖ 53 fős testületébe a Demokratikus Roma Koalíció 52 képviselője került, egy helyet pedig a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetsége kapott.

A Lungo Drom Választási Koalíció a már említett okok miatt a Legfelsőbb Bírósághoz fordult és a január 11-ei elektori gyűlés eredményének megsemmisítését kérte. A Legfelsőbb Bíróság helyt adott a Lungo Drom beadványának, megsemmisítette a választások eredményét, és elrendelte annak megismétlését.

Farkas Flóriánnal, a Lungo Drom elnökével a január 11-ei eseményekről beszélgettem.

– A választások előtti interjúidban azt nyilatkoztad, hogy a Lungo Drom Választási Koalíció soha ilyen magabiztosan és eséllyel nem indult még választásokon. Január 11-én az országos cigány önkormányzati választáson még sem a Lungo Drom Választási Koalíció került ki győztesen. Mi történt?

– Soha nem voltam még olyan büszke a Lungo Drom Választási Koalícióra, a Lungo Dromhoz közel álló, és a Lungo Drommal együtt gondolkodó emberekre, mint azon a napon. Szinte egy pillanat alatt éreztük meg, hogy mit kell tennünk, mi az egyetlen lépés annak érdekében, hogy a magyar társadalomnak, ezen belül a magyarországi cigányságnak a jogállamiságba és a demokráciába vetett hite megmaradjon.

Példátlan, balkáni módszerekkel és eszközökkel volt ez a választás lebonyolítva. Ilyen megaláztatásban, mint ami ott történt, a magyarországi cigányságnak még nem volt része. A legjobban azt sajnálom, hogy a másik oldalon, a magukat baloldalinak nevezett roma tömörülésben olyan emberek is áldozattá váltak, akik erről nem tehettek, nem tudták, hogy mi történik a háttérben, hiszen a vezetőik nem tájékoztatták őket azokról a nyilvánvaló csalásokról amik ott történtek, és amelyekhez ők tulajdonképpen – akaratukon kívül –, de asszisztáltak.

A Lungo Drom Választási Koalíció többsége vitathatatlan, és ez utólag is bebizonyosodott. És most had beszéljek néhány gondolatot arról, ami ott történt, bár ezt a sötét estét legszívesebben elfelejteném. Erkölcstelen és elfogadhatatlan számomra az egyik embernek a másiktól való megkülönböztetése és ez már hónapokkal a választások előtt megkezdődött, de azon a napon ez még inkább kiteljesedett. Ilyen-olyan eszközökkel különböztették meg az egyik cigány embert a másiktól. Szegfűvel, fehér sállal és még sorolhatnám. Ingyen ételt osztogattak, manipulatív módon befolyásolták az elektorokat és megpróbálták odaültetni magukhoz. Mi ezt kifogásoltuk és kértük az Országos Választási Irodát, hogy hangos bemondóban közöljék ezt a megkülönböztetést, állítsák le, de sajnos nem tettek semmit.

Megkezdődött a választás és a levezető elnök, **Lakatos Menyhért,** aki azt gondolom, hogy megbecsülésnek örvend a magyarországi cigányság és a társadalom körében is, bejelentette, hogy többen vagyunk a teremben, mint ahány elektort hivatalosan regisztráltak. Nyilvánvalóvá vált, hogy rövid időn belül olyan személyek is bekerültek szavazni, akiknek nem volt mandátumuk, akik nem voltak regisztrálva. Szintén beadvánnyal fordultunk az OVI-hoz, hogy vizsgálják ki, mi okozta ezt a számkülönbséget. Kértem, hogy legyen új regisztráció. Ebben az esetben a választójogi törvény egyér-

telműen leírja, ha a levezető elnök megállapít valamiféle csalást, vagy tisztázatlanságot, azonnal le kell állítani a választást és mindaddig felfüggeszteni, amíg ennek a vizsgálata nem történik meg. Itt tovább engedték a választást. Majd azután is tovább engedték, hogy a baloldal elektorai leszavaztak az egyik szektorban és átmentek a másik szektorba, és ott is leszavaztak. Ezt **Horváth Aladár** is elismerte interjúiban, igaz, ő csak húsz ilyen átszavazásról tud, de egy is elég ahhoz, hogy megsértse a választások tisztaságát. Miután ők 9 szektorban voltak, mi pedig 10-ben, fizikai képtelenség lett volna nagyobb létszámot kihozni a másik oldalon. Ezzel az átszavazással végig bonyolították ezt az aktust, majd kijött nekik 1600 egynéhány szavazat és ezt sem állította le a Választási Iroda. Nyilvánvalóvá vált, hogy teljesen mindegy, hogy a Lungo Drom Választási Koalíció milyen beadványokat tesz szóban, írásban, hangosan, már időközönként ordítozva is, sajnos a Választási Iroda nem foglalkozott vele. De a másik oldalt irányítók sem foglalkoztak azzal, hogy erkölcstelenül járnak el a másik cigány táborral, illetve velünk szemben.

A Lungo Drom Választási Koalíció, ha úgy tetszik én magam nem akartam, nem akartunk asszisztálni egy ilyen sorozatos jogsértéshez, ami szemünk láttára történt. Azt láttam a legjobbnak, ha elvonulunk és nem válunk részévé erkölcstelen módon történő csalássorozatnak és szabálytalan eljárásnak. Egyemberként mozdult meg a Lungo Drom Választási Koalíció. Ezúton szeretném megköszönni nekik azt a konstruktív magatartást, a Lungo Drom Választási Koalícióhoz, a minket támogató függetlenekhez méltó felelősségteljes gondolkodást, amit ott tanúsítottak. Így kell európai módon bebizonyítani, hogy akár egy pillanat alatt egy ekkora tömeg képes egy ügyért megmozdulni.

Amikor a Lungo Drom Választási Koalíció félrevonult, akkor látszott igazán, mennyi elektorunk van, hiszen egy nagy üres tér maradt utánunk. Hétfőn, a nemzetközi sajtótájékoztató után tudtam meg, hogy a legtöbb szavazat amit a baloldal jelöltjei kaptak 1100 és 1200 között volt, ami önmagában is jelzésértékű. Ebben az esetben is nyilvánvalóvá vált, hogy a Lungo Drom Választási Koalíció és a minket támogató függetlenek többen voltunk.

Miután az OVI egyáltalán nem tárgyalta a beadványainkat, összehívtam a Lungo Drom Választási Koalíció 53 jelöltjét és a koalíciós szervezetek vezetőit. Megkérdeztem mi a véleményük a történtekről és ki is értékeltük azt. Mindenki egyhangúlag amellett voksolt, hogy nem lehetünk részesei egy ilyen eljárásnak. Miután visszamentünk a terembe, szerettem volna megkérni az OVI-t, ismerje el, hogy csalás történt, de az én mikrofonomat kikapcsolták, miközben a baloldal vezetője zavartalanul kampánybeszédet tarthatott. Az egyenlőtlenség és a pártoskodás sajnos ismét nyilvánvalóvá vált. Akkor kijelentettem, hogy a Lungo Drom Választási Koalíció kivonul és nem fogadja el a választások eredményét, a Legfelsőbb Bírósághoz fogunk fordulni. Biztos voltam abban, hogy fel tudjuk sorakoztatni azokat a bizonyítékokat, amelyek ezt alátámasztják. A már említetteken kívül azt is bebizonyítottuk, hogy olyan személyek voltak jelen, akiknek nem volt mandátumuk, azt is bebizonyítottuk, hogy mandátumot vettek leszázalékolt, idős emberektől, és azt is, hogy olyan ember is volt, aki 2 mandátumot is kapott, és igazolvány nélküli regisztrációk is történtek. Nem volt visszaigazolása annak, hogy valaki képviselő-e, vagy sem.

A Legfelsőbb Bíróság határozata teljesen egyértelmű, hiszen úgy fogalmaz, hogy a becsatolt bizonyítékok birtokában úgy látja, hogy nem is tartja indokoltnak a beadványozó meghallgatását. Meghozta a végzést, miszerint megsemmisíti a választás eredményét.

– Az Országos Választási Bizottság március elsejére hívja össze az új elektori gyűlést. Hogyan, milyen eséllyel tekintesz az új választás elé?

– Nagyon fontos, hogy a Lungo Drom Választási Koalíció és a minket támogató függetlenek a politikai és a választás tisztaságába vetett hitét megtartsa, meg tudja tartani. Azok az emberek, akik eddig a másik oldalon voltak, vagy úgy tudták, hogy azon az oldalon vannak, mert manipulálva voltak, azok most úgy döntöttek, hogy mégis a Lungo Drom Választási Koalíciót támogatják. Most a tét nem csupán az, hogy ki fog győzni, hanem elsősorban az, hogy megmarad-e a cigány önkormányzatiság, mint rendszer, megmarad-e a cigány embernek az egyetlen gyakorolható politikai, érdekérvényesítési eszköze, amit cigány önkormányzatnak nevezünk és amiért nagyon sokat dolgozott. A baloldali tömörülés elsőszámú vezetője ugyanis kinyilvánította, hogy az etnikai alapon szervezendő kisebbségi önkormányzatokat, intézményeket ő felszámolná, amennyiben erre lehetősége lenne. Vagyis, megszüntetné a cigány önkormányzatot. Mi megvédjük ezt és minden tisztességes és felelősségteljes cigány embernek az lesz az érdeke, hogy ezen a választáson a Lungo Drom Választási Koalíciót támogassa a saját és a gyermeke jövőjének érdekében is.

Szeretném aláhúzni, hogy az OCÖ-nek többszáz milliós szerződései vannak, amelyek elsősorban a helyi cigány önkormányzatok működését, programtámogatását fogja elősegíteni.

A cigány embereknek, adott esetben a vidéki képviselőknek nagy felelősségük van abban, most teljesen mindegy, hogy hovatartozónak érzi magát, hogy megmaradjon az a rendszer, amit együtt építettünk, megmaradjon az a rendszer, ami az egyetlen és utolsó valóságos politikai eszköze a magyarországi cigányságnak. Nem szabad hagyni, hogy bedarálják a cigány politikát, nem szabad hagyni, hogy visszarendeződés következzen be és egypólusúvá váljon, hogy azt kezdjenek vele, amit akarnak. Nem fogom hagyni és mindent elkövetek, mindent elkövetünk annak érdekében, hogy a vidéki cigányság egyetlen politikai eszköze megmaradjon és tovább képviselje a cigányság érdekeit.

– Mi a garancia arra, hogy ez a választás rendben fog lezajlani ?

– A belügyminiszter asszonyt arra kértem, hogy jelöljön ki miniszteri biztost a választás lebonyolítására. Levelet írtam a másik oldalnak és kértem, hogy közösen kérjünk nemzetközi megfigyelőket. Ugyanakkor ki fogunk dolgozni egy több pontból álló javaslatot arra vonatkozóan, hogy csak olyan emberek vegyenek részt a választáson, akiknek mandátumuk van, hogy tisztességes, korrekt regisztráció történjen, azt követően pedig egy olyan számolási módot, hogy garantáltan tisztességes számok jöjjenek ki. Ezt a javaslatot át fogjuk adni az Országos Választási Irodának.

– Hibáztatható-e a választási törvény a január 11-én történtek miatt?

– Nem lehet a választási törvény mögé bújtatni azt a sorozatos csalást és törvénysértést, ami ott történt. Dolgozunk egy újabb nemzetiségi törvénycsomagon, ami a helyi cigány önkormányzatok működését, jogi, politikai és gazdasági viszonyát fogja rendezni. Ez néhány héten belül készen lesz és én önálló képviselői indítványként fogom beterjeszteni a Parlamentben. A Lungo Drom Országgyűlési Kabinet és a Lungo Drom Választási Koalíció létrehozott egy jogi munkacsoportot, akinek az a feladata, hogy a választás tisztaságát kísérje figyelemmel. Ha bárki, bárhol, bármilyen manipulációt észlel, mandátumvásárlást, vagy hasonlót, keresse a Lungo Drom Választási Koalíciót és jogi csoportunk azonnal intézkedni fog. (Telefon: 06-56-410-919, 420-110)

A Lungo Drom Választási Koalíciónak és a koalíciónkat támogató függetleneknek a március elsejei választást meg kell nyernie és ezáltal meg kell védenie a cigány önkormányzati rendszert, és függetlenül attól, hogy most még ki melyik oldalhoz tartozónak vallja magát, mi az ő érdekükben is, tehát a magyarországi cigányság egészének érdekében védjük meg a rendszert.

Paksi Éva

Luca-napi előkarácsony a Gyömrői úton

Azt hiszem kevés az olyan ember, aki elmondhatja magáról, hogy az a munkája, amit szeret, és olyan kollégákkal, akik szintén így éreznek. Itt nálunk az OCMK-ban az együttgondolkodás a vezérelv. Jó érzés tudni, hogy tetszik az embereknek amit csinálunk, amit értük teszünk, hiszen naponta keresnek telefonon vagy személyesen. Tudják, hogy segítünk. A gyerekek pedig különösen fontosak a számomra!

„Télen csak karácsonykor nem fázik a szívem" mondta egy kazincbarcikai kislány

Értük végig koldulni a Minisztériumokat nem szégyellem, bár egyre nehezebb anyagi támogatást szerezni. Sok akadályt kellett legyőznöm most is, hogy ez a rendezvény – már 3. alkalommal – megrendezésre kerülhessen. De én soha nem adom fel, ha jó célról van szó – mondta **Bordás Andrásné Rózsika,** az intézmény igazgatója, miközben sorban érkeztek az állami-gondozott, intézetben vagy nevelőszülőknél élő gyerekek az ország minden részéből. A művelődési ház aulájában tea, kakaó, kalács és sütemények halmai várták a hajnalok hajnalán ébredt kis utazókat. Jó ízüen falatoztak, de félszemmel már a színházterem bejáratát figyelték. S míg ki nem nyílt a csodákat rejtő ajtó, arról kérdeztem őket, hogy mit jelent számukra a karácsony. Volt, aki szája elé kapta a kezét és nem válaszolt. Volt, aki a nevét sem árulta el, és volt aki azt is felsorolta, hogy mit kért a Jézuskától.

300 állami gondozott, intézetben vagy nevelőszülőknél élő gyermek érkezett az ország minden részéről

Kálló Éva Gyuláról érkezett. Neki a család jelent mindent egész évben, nem csak karácsonykor, és azt reméli, otthon töltheti az ünnepeket...

Egy kazincbarcikai lány azt mondta: „Télen csak karácsonykor nem fázik a szívem..."

Rostás Malvina Mercédesz a szegedi otthon lakója. „Szeretem a karácsonyt, mert jó érzés látni a fát. Ilyenkor sokkal több ez a fa, mint egy fa..."

A komlói **Orsós Julianna, Lakatos Mária, Orsós Zsanett, Orsós Ilona,** és **Horváth Zita** egymás szavába vágva sorolták lelkesen, hogy „a karácsony a legszuperebb ünnep, ilyenkor mindenki jobb, mint máskor, még a felnőttek is.

Mi a nevelőkkel ünneplünk. Együtt díszítjük fel a fát. Nagyon de nagyon szeretjük **Hosszú Zoltánnét,** mert ő is szeret bennünket, ha nincs karácsony akkor is. Sok boldogságot kívánunk a világnak de főleg az intézeti gyerekeknek, mert ők olyanok, mint mi..."

Kecső István Kisújszállásról érkezett. Kilenc hónapja került intézetbe, de nagyon vágyik haza. **Burai Róza Erika** a lelkemre kötötte, hogy okvetlenül írjam meg, hogy nagyon szereti **Kálmán Erika** nevelőnőt, mert sokat tanul vele, mert türelmes hozzá is, és mert mindig van ideje beszélgetni. Ugye, megírja? – nézz rám gyönyörű tekintettel a kisújszállási kislány.

Szabó Ferencné öt gyereket nevel Kaposváron. 12 éve hivatásos nevelőszülő. „Disznókat is tartunk, hogy kipótoljuk a hiányzó összeget ami ahhoz kell, hogy külön órákra járassam őket, és ne szenvedjenek hiányt semmiben. A szívemmel választottam mindegyik gyerekemet. Szerelmek ők első látásra, dehogy is hagytam volna ott őket az intézetben. Hálásak vagyunk a meghívásért, hogy itt lehetünk – mondta és kékszeme gyanúsan csillogni kezd.

Horváth Tibor Egerből érkezett. „Nekem a karácsony a békességet jelenti, a szeretetet, és a jó illatokat. Hiszek az angyalokban. Ők a mennyországban élnek, de lejárnak a földre hozzánk. Úgy érzem, engem nagyon szeretnek. Miért? – kérdeztem. Mert élek" – válaszolta egyszerűen.

És végre kinyílt a színházterem ajtaja. A 10 méteres karácsonyfa láttán elállt a gyerekek lélegzete, majd hirtelen megtapsolták a kék díszekkel ékeskedő gyönyörűséget, ami alatt dobozok sokaságában rejtőzött az ajándék. De mielőtt szétosztották volna megyénként a gazdag meglepetést, **Dr. Mádl Ferencné Dalma** asszony a rendezvény fővédnöke egy szép **Tolsztoj** mesét mondott Szpanov bácsiról a cipészről, a Jézuskáról és a szeretetről. Majd az amerikai nagykövet asszony köszöntötte a gyerekeket magyarul.

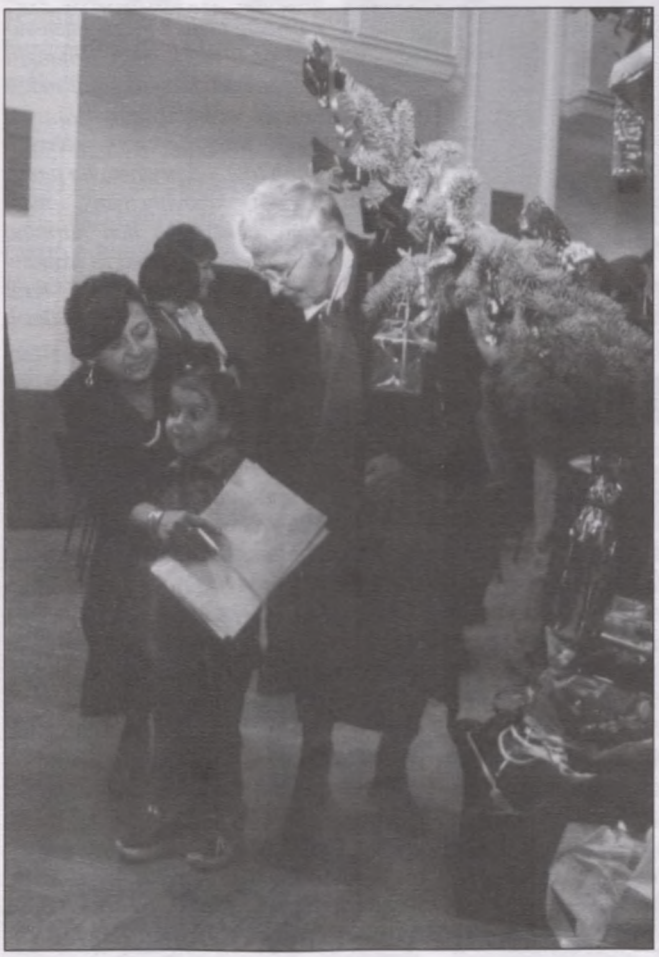

A fotón balról jobbra:
Bordás Andrásné és Mádl Dalma asszony, a köztársasági elnök felesége egy ajándékra váró kislányt fognak közre.
Fotók: Nyári Gyula

Utána **Kökényesi Antal** lépett a mikrofonhoz, akitől megtudtuk, hogy szeretné, ha minél több cigányszármazású rendőrtiszt lenne, és példaként említette **Makula** hadnagyot, aki igen nehéz sorból indult és szerzett diplomát a Rendőrtiszti Főiskolán. Kökényesi Antal óriási tapsvihar közepette hagyta el a színpadot.

És elkezdődött a fergeteges ünnepi műsor. A 300 gyermeket a következő művészek szórakoztatták: **Horváth Kálmántól** több verset hallhattunk, majd **Horváth Ágnes** a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanulója zongorázott. Őt követte a Napocska Gyermek Táncegyüttes, akik betlehemes játékot adtak elő. **Csonka Zsolt** pedig „brékelt". A „Ki Mit Tud" győztese után **Marco és Gina a La Teen** (ejtsd: Látin) együttest láthattuk, akik természetesen latin zenét játszottak. Fantasztikusan. Ők írják a zenét és a szöveget is. Hihetetlen, hogy mit tud ez a két fiatal. Jegyezzék meg a nevüket!

Végül a **Fekete Szemek** együttes zárta a karácsonyi műsort. Volt sikítás, lábtaposás! A gyerekek megrohanták a színpadot: táncoltak, csápoltak és együtt énekelték Margóval és Gusztival a jól ismert dalokat. A gyerekek szeretete körül ölelte az együttest. És amikor **Bódi Guszti** azt kiáltotta: „szeretünk benneteket!", bizony sok gyereknek elindult a könnye. – Mi is szeretünk – zokogták.

A műsor után jó érzés volt látni a szépen megterített asztaloknál ebédelő 300 gyereket. Nem titok mi volt az ünnepi ebéd: húsleves, rántott csirkemell – rizs, barackbefőtt és végül palacsinta. Volt cola, narancslé és megylé is. Az útra, az ajándékok mellé, minden gyerek kapott még egy csomagot, gyümölcs, szendvics és persze csoki volt benne.

Szép volt! – mondták búcsúzóul. És tényleg szép volt...Tőlük, tőlünk, a szeretettől.

A rendezvény főbb támogatói voltak:

- ***Dr. Mádl Ferencné,***
- ***az Amerikai Nagykövetség,***
- ***ORFK,***
- ***a X. kerületi Rendőr-főkapitányság,***
- ***a Kisebbségi Hivatal,***
- ***a Kulturális Minisztérium,***
- ***és a Fekete Szemek együttes.***

Köszönet érte.

Szécsi Magda

Isten éltessen CIGÁNYFÉLÓRA!

Decemberben minden más... A Karácsony beragyogja életünk minden pillanatát. Igyekszünk harmóniát teremteni kívül – belül, s valahogy sokkal nagyobb a belső késztetés arra, hogy emlékezzünk a rég és közelmúlt eseményeire, amelyek így vagy úgy, de hatással lettek életünk későbbi alakulására.

Varga Ilonának, a Cigányfélóra felelős szerkesztőjének egészen különlegesen ragyogott ez a december, hiszen tizenöt éve hangzott fel először a Kossuth Rádióban műsora szignálja. Ilona, aki már az első adás készítésében is részt vett, bensőséges ünnepségre hívta meg a volt és jelenlegi munkatársakat, valamint a sajtó képviselőit.

Aki ismeri Ilonát, tudja, hogy nem végez fél munkát. Ez az ünnepség nem lehetett volna félig bensőséges, félig meghitt, félig tartalmas és félig visszatekintő. Aki ott volt, annak éreznie kellett az alkalom különleges fontosságát, a rengeteg küzdelmet, mely a másfél évtizedes munka mögött rejlik, és éreznie kellett a büszkeséget... Igen, a büszkeséget, hogy a műsor a „miénk". Az a műsor, amely a ma létező valamennyi nyomtatott és elektronikus roma sajtótermék közül a legrégebben van jelen az éterben, a legrégebben működik a hazai sajtóban.

Sóskúti Márta a műsor alapítója és legelső főszerkesztője felidézte, hogy 1978-tól, vagyis tíz éven keresztül többször is sikertelenül próbálkozott a műsor létrehozásával. 1988 tavaszán megtört a jég. Negyven-ötven fiatalt hívott be a rádióba beszélgetés-sorozatra, hogy **Ördög Csillával,** a műsor másik alapító-szerkesztőjével együtt megtalálja azokat, akikkel elkezdheti a műsorkészítést. Végül négyen maradtak, s december 16-án megkezdődött az első adás. Kezdetben kéthetente, majd 90-től hetente tudósított a cigány közélet valamennyi jeles eseményéről, és a hazai cigányság életkörülményeit érintő folyamatokról.

A tizenöt év alatt elhangzott több mint 650 adás során a hazai cigány művészeti és a tudományos élet minden kiemelkedő alakja találkozott a műsor riportereivel, s mikrofonjaikon keresztül a hallgatókkal. A neves kortárs irodalmárok, képző- és előadóművészek mellett az oktatásügy képviselői is megszólalhattak a műsor harminc perceiben.

A lelkiismeretes riporterek több mint kétszáz településre jutottak el, hogy közelképet adjanak az emberek mindennapos küzdelmeiről, gondjairól, és mindezek ellenére is példamutató életutakról, reményt adó sikerekről.

Amilyen nehezen indulhatott meg a műsor, olyan kedvezően fogadták a hallgatók.

A fotó balszélén Varga Ilona, mellette Ördög Csilla, középen Pálfi Balázs

Varga Ilona visszatekintésében elmondta: *„Az első pillanattól fontos volt, hogy ne csak a cigánysághoz szóljunk. Hatalmas sikerként éltük meg, hogy már az első adások után érkeztek elismerő hallgatói levelek. Persze olyanok is amelyekből az elfolytott előítéletek törtek felszínre. De ahogy múltak az évek, úgy maradtak el a „negatív viszhangok". Mivel a műsor hallgatói között igen magas arányt képviselnek a nem cigányok, különösen nagy eredménynek tekinthető, hogy a cigányokkal kapcsolatos riportok, interjúk és tudósítások ilyen magas tetszésnek örvendenek. A műsor magazinjellegéből adódóan, sokat foglalkozunk a cigány népi hagyományokkal, néprajzi és történelmi kutatásokkal. A Szonda Ipsos mérései szerint napjainkban alkalmanként 300.000–600.000 a hallgató, vagyis ennyien kíváncsiak a műsorra. A tetszési index pedig 78 százalékos.*

A legemlékezetesebb pillanatok mindenképpen azok, amikor egy – egy életsors jobbrafordításában sikerült közreműködnünk. A legnagyobb elismerés számomra pedig az, hogy a Magyar Rádió két alkalommal is Nívó-díjjal jutalmazta a munkám. Ekkor bizonyosodott be egyértelműen, hogy jó amit csinálok. Ami a legjobb érzéssel tölt el...!? Két évvel ezelőtt augusztusban mélyinterjút készítettem ***Rácz Lajos*** *újságíró – költő barátommal, aki súlyos betegségben, a beszélgetést követően két héttel meghalt. A mérhetetlen szomorúság mellett mégis felemelő volt az a tudat, hogy a hangja megmarad, hogy ő saját maga beszélt a munkásságáról. És, hogy mit szeretnék elérni!? Több időt... Szeretném ha a műsoridőt kibővíthetnénk, mert nagyon kevés a heti harminc perc. Rengeteg téma és aktuális dolog van amelynek teret kellene szorítani, és amiknek csakis az idő szab határt. A hagyományok ismertetése, sikeres életutak és életmodellek bemutatása, a feszültségek feltárása, a roma politika és önkormányzatiság eseményeinek ismertetése, a cigánysággal kapcsolatos hírek, pályázatok közreadása, stb., több időt igényel."*

Az ünnepség – családias hangulatához híven – kötetlen beszélgetéssel folytatódott, s a már egyébként is csodás délután bensőséges hangulatát **Sánta Andrea** – volt „cigányfélórás" – latinos dalai tették igazán teljessé.

Néhány volt és jelenlegi munkatárs a teljesség igénye nélkül: **Sóskúti Márta, Ördög Csilla, Varga Ilona, Hollai Kálmán, Sztojka Katalin, Bogdán Béla, Bogdán József, Siroki Sándor, Pálfi Balázs, Petrovics Erzsébet, Nagyné Váradi Anna, Veszprémi Erzsébet, Ignácz Tünde** és még sokan mások.

Fotó és szöveg: Lukács Ilona

Az érvényesülés egyik legfőbb csatornája

Elmúlt a 2002-es év is. Ilyenkor mérleget vonok, mi volt jó, mi volt kevésbé jó a közéletben, milyen változások állandósultak.

Leginkább az egyenlő bánásmód elve és az álszentség gyakorlata körül forognak a gondolataim. Keserű megállapításra jutottam: az álszentség lett az érvényesülés egyik legfőbb csatornája. Mutassunk kedvességet, megbecsülést embertársaink felé, de ezt véletlenül se gondoljuk komolyan. Orvosnak, tanárnak, hivatalnoknak tudnia kell, milyen elbánásban részesítheti a romákat, a szegényeket. Meg kell tanulnia mutatni a jót, és tenni a „kijárót".

A roma funkcionáriusoknak, hivatalnokoknak sem kell félteni az állásukat, csak akkor, ha megszólal bennük az emberség, az igazi segítségnyújtásra való törekvés, hogy emberszámba vegyék és vetessék a romákat. A gépezet nem aszerint válogatja ellenfeleit, hogy ki a roma és ki nem, hanem aszerint, hogy ki hajlandó képmutatásra, és ki nem.

A jászladányi iskolakettőzés csak csepp a tengerben. A szegregációnak is számtalan formája működik mindenütt, ahol a roma gyerekek aránya elér egy bizonyos mértéket. Ez relatív, iskolánként másként működik, de mindenhol a tolerancia szintjétől függ. Van tanulócsoport, melybe egy roma tanuló sem fér be, s van ahol négy – öt is elfér. Ha azonban egy igazgató a gyereklétszám csökkenése mellett úgy tudja megtartani a tanulócsoportok számát, hogy intézményében nem növeli a roma tanulók arányát, egészen biztos, hogy dicséretet kap. Mintha a romák túl sokan lennének mindenhol. A gettósított intézmények esetében pedig mindig arról panaszkodnak a „fenntartók", hogy kevés a gyerek.

Ugyanez történik az egészségügyben is. Számtalan vizsgálat irányult arra, hogy kimutassák a romák egészségi állapotának aggasztó voltát. A kórházak, az orvosok pedig panaszkodnak, hogy a romák, noha betegek, nem kezeltetik magukat. Ezért is alacsonyabb az átlagéletkoruk a többségi lakosságétól tíz- tizenöt évvel.

Az antimesék köre már nem csak a munka, a tanulás, a lakhatás terén virágzik, csokorba gyűjthetünk az egészségügyből is.

A következő eset, melyet példaként állítok, 2001-ben történt. A tanulság, a tolerancia okán mégis felhívnám az olvasó figyelmét a jelenségre.

Az egyszerű halandó azt gondolja, hogy egy orvos egzisztenciája és megbecsülése azért nem sérülhet, mert hozzá az átlagosnál több roma beteg jár. Pedig Magyarországon nem is olyan régen ez történt. Amikor először hallottam az esetről, nem hittem a fülemnek. A volt belügyi kórház orvosainak egy eligazításon felhívták a figyelmét arra, hogy túl sok roma származású egyén választja ezt a kórházat a gyógyulás céljából, és ez zavarja a többi beteget. (A múlt rendszerben ugyanis nem kis számú roma zenész tartozott a Belügyminisztérium égisze alá, így igénybe vehették a minisztérium által fenntartott kórházat is.)

Az eligazítás oka főképpen az volt, hogy egy nagy tudású orvos, aki hosszú időn keresztül látott el főorvosi teendőket is a kórházban, ugyanúgy bánt a romákkal is, mint a nem romákkal. Nem sajnálta tőlük szakértelmét, az eszközöket, a gyógyszereket, a szó szoros értemében emberszámba vette őket. A szabad orvos- és kórházválasztás után pedig még több roma beteg járt hozzá. Nála ugyanis a gyógyítással együttjárt az egyenlő bánásmód gyakorlata. Az igazgató főorvos azonban azt feltételezte róla, hogy a doktor úr, aki nem restelli emberszámba venni a cigányokat is, egészen biztos, hogy az ellenzéknek drukkol. Szimatolt, majd hangulatot keltett, támogatókat keresett. Az újabb eligazításkor természetesen nem neki kellett megneveznie a „bűnbakot", megnevezték helyette mások. Egy nap leforgása alatt vonta vissza az összes megbízását annak az orvosnak, aki munkásságának döntő részét vezető főorvosként töltötte el a kórházban. Ha a romákat nem gyógyította volna úgy, mint a nem romákat, beosztott orvosként maradhatott volna. De nem maradhatott. Így aztán nem kellett nyíltan elutasítaniuk a roma betegeket, elég volt egyszerűen azt mondani: M. doktor nem dolgozik nálunk.

Talán örökre el kell könyvelnünk, hogy az egyenlő bánásmód elve az álszentség gyakorlatával lesz azonos? Nem tudom. Azt viszont tudom, hogy ez a nagytudású ember kitüntetést érdemelne.

Menyhért Ildikó

Újra választva...

Olvasóink megszokhatták már, hogy folyamatosan bemutatunk cigány kisebbségi önkormányzatokat, helyi kezdeményezéseket, kulturális programokat, és minden olyan eseményt, amelynek célja a roma társadalom esélyegyenlőségének megteremtése. Most egy olyan CKÖ mutatkozik be, amely működésében, programjaiban megfelel a fennt említett valamennyi irányvonalnak.

Túrkeve a maga 10 500 fő lakosával nem számít hazánk nagyvárosai közé. A lakosság 10%-át kitevő roma réteg életszínvonala eléggé szélsőséges mutatókkal bír. Annak ellenére, hogy a város összlakosságának 28%-a munkanélküli, és ebbe szinte az összes munkaképes roma beletartozik, nem jellemző az elszegényedett életmód, a perifériára szorultság és a kilátástalanság. Ennek egyik lehetséges oka a múltban gyökerezik, hiszen ezelőtt is sokan a birkanyírásból és az alkalmi munkákból éltek. Ha a birkanyírás nem is, de az alkalmi munkavállalás még ma is nagy divat errefelé. Persze ez nem azt jelenti, hogy Túrkevén minden roma ember „jól" él.

Miléné Herczeg Elvirát az idei helyhatósági választásokon már másodjára választották meg a CKÖ „frontemberének". Négy képviselőtársával együtt függetlenként indult és nyerte el a voksok nagy százalékát.

Az elért eredményeikről, programjaikról és terveikről beszélgettünk a CKÖ irodájában.

– 1994-ben alakult először Kevén cigány kisebbségi önkormányzat, amely másfél év után feloszlatta működését. '98-ban, az újrakezdésnél nem lehetett könnyű megküzdeni az akkori konzekvenciákkal.

– Nem volt kisfeladat az első ciklusban a munkakezdés, de maga a folyamat sem. Tulajdonképpen a CKÖ-k működéséről és jogosítványairól nem igazán tudtunk semmit. Egy évet képviselősködtem a városi önkormányzatban, – ahol szintén igyekeztem a helyi romák érdekeit szem előtt tartani – amikor felkértek, hogy vállaljam föl a CKÖ irányítását. Borzasztóan sokat kellett a mi kis testületünknek bizonyítani a város vezetése felé, mert az elődeink sajnos nem kezelték korrekten a pénzügyeket. Az első két év a bizonyítás és a szemléletváltás időszaka volt. A fenntartás természetesen nem a személyünknek szólt, inkább a hozzáértést és a rátermettséget vonták kétségbe. Később bebizonyosodott, hogy a hiányosságokat ki lehet küszöbölni a folyamatos tanulással és a becsületes munkával.

Herczegné Mile Elvira

A második év végétől érezhetően beállt a változás. CKÖ elnökként minden testületi ülésen részt vehettem, hozzászólhattam, sőt kifejezetten kikérték a véleményemet a romákat érintő kérdésekben, főként a szociális és egészségügyi bizottság munkájában tettem javaslatokat – közgyógyellátás, otthoni ápolás, szociális bérlakás megpályáztatása –, amiket szinte 100%-ban elfogadtak.

Megpróbáltuk széles ívben átfogni a feladatokat. Nagyon sok kulturális, sport programot szerveztünk, és mind e mellett lehetőségeinkhez mérten felvállaltuk az emberek egyéni problémáiban való segítést is.

– Konkrétan mik voltak ezek a programok és mennyire voltak a romák által látogatottak?

– Már az első évben, a sport programok mellett, szerveztünk író-olvasó találkozókat, a gyerekek pedig nyári táborokban pihenhették ki a tanév fáradalmait. Tavaly például Faddomboriban töltöttünk egy feledhetetlen hetet 16 gyerekkel. Sok híresség fordult meg a mi meghívásunkra Túrkevén. Többek között **Oláh Mara** festőművész, **Lakatos Menyhért** író, és most szervezzük **Szécsi Magda** írónő fogadását. Programjaink nem csak a cigány lakosokra orientálódnak. Sőt, azt kell mondjam, hogy egyes rendezvények sikeresebbek és látogatottabbak voltak a nem cigányok és a környező településen élők részéről. A romák közül általában a gyerekek vesznek részt a programokon. Tulajdonképpen az önkormányzatiságot a kulturális területre vetítettük, mert az érdekképviseleti tevékenységre kevésnek éreztük a jogosítványainkat. Bár nagyon sokat segítünk a hozzánk forduló embereknek a különféle dolgaik intézésében, de ezek általában az adminisztratív feladatokra korlátozódik. Kérvények, nyugdíjakkal kapcsolatos papírok, szociális segély igénylés, stb., megfogalmazása. Ezen a téren is összetett a hozzánk fordulók származási aránya.

– Kapnak támogatást a városi önkormányzattól?

– Összességében elmondhatom, hogy nagyon jó a konszenzus a városi és a kisebbségi önkormányzat között. Támogatják a költségvetésünket, a ta-

valyi évben is 200 ezer forinttal járultak hozzá a CKÖ működéséhez, amit mi az iroda fenntartására fordítottunk. A nem régen kialakított játszótér építéséhez is tőlük kaptuk a területet. Igyekszünk a költségvetést pályázatokkal kiegészíteni. Tavaly 300, míg az idén 200 ezer forintot nyertünk a Nemzeti és Kulturális Örökségi Minisztériumtól. Ezt megosztva táborozásra és kulturális rendezvények megvalósítására fordítottuk.

Vannak átképzésre irányuló programjaink, mint például a gyógynövénytermesztő, és a még szervezés alatt álló abc eladó, valamint felzárkóztató képzések. Viszont úgy érzem nincs befogadó képessége a munkaerő piacnak. Az iskolák ontják magukból a szakképzett fiatalokat és nekik is nehéz elhelyezkedni, nem még a „csak" tanfolyamot végzett, esetenként középkorú embernek.

– Az idén újra választották... Ezek szerint a helyi romák önt tartják a legalkalmasabbnak a CKÖ irányítására?

– Ez sajnos nem ilyen egyértelmű. Érdekes a helyi romák hozzáállása. Biztos vagyok benne, hogy a rámszavazók háromnegyed része nem cigány származású volt. Hogy ezt miből gondolom? A helyi romáknak van egy olyan rétege, akik gazdasági, pénzügyi és szociális gondokkal nem küszködnek, ezért nem érdekli őket az érdekképviselet. Van egy középréteg, akik becsületes munkájukkal azért küzdenek, hogy gyerekeik minél több ideig tanulhassanak. Ezt mi sem tükrözi jobban, minthogy az ősszel több mint 60 ösztöndíjpályázatot adtunk be, ebből 8 fiatal főiskolai, illetve egyetemi ösztöndíjat pályázott. Ők igazán átlátják a kisebbségi önkormányzat fontosságát. És van egy harmadik réteg, akik csak segélyért folyamodnak hozzánk. Ha olyan segítséget kapnak amely nem „csörög" konkrétan a kezükben, azt nem tekintik segítségnek. Pedig a gyerekek a közös programokon való részvétellel az élmények mellett megtanulják a csapatmunka szépségét is, és később bármilyen közösséghez jobban alkalmazkodnak majd.

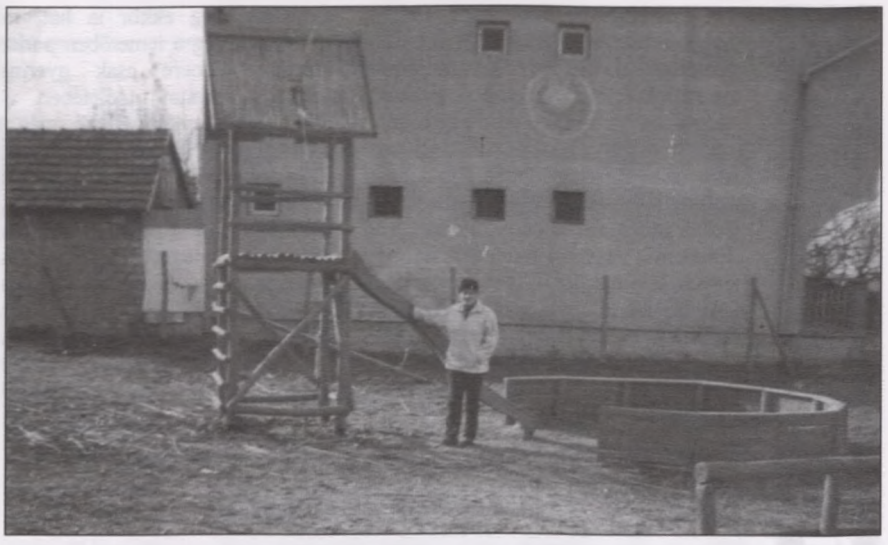

– Tervek...?

– Sok van. Szeretnénk nagyobb hangsúlyt fektetni az egészségmegőrzésre. Létre akarunk hozni egy női civil szervezetet, amely az EU küszöbén a foglalkoztatást segítené. Természetesen ezzel párhuzamosan további tanfolyamokat szervezünk. Van egy saját tulajdonú ingatlanom, amit munkahely teremtésre szeretnék felajánlani, felhasználni. Egy varroda létesítésére gondoltam. Szóval sok jó ötlet van a tarsolyban és ambícióban sincs hiány. A célok eléréséhez pedig sokszor ezek a legfontosabbak.

Fotó és szöveg:
Lukács Ilona

Felhívás

Az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága pályázatot ír ki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozó, 2000. december 31-ig nyílvántartásba vett nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek (egyesületek) számára.

(Nem pályázhatnak önkormányzatok, alapítványok, és a párttörvény hatálya alá tartozó szervezetek.) A bizottság a jelen pályázat kiírásával a Költségvetési törvényben a kisebbségi szervezetek, 2003. évi működési támogatásra elkülönített 110 millió forint odaítélését készíti elő.

A pályázat benyújtásának határideje: 2003. február 15.

A támogatási kérelmeket kizárólag **pályázati adatlapon** (mellékletekkel együtt) lehet benyújtani az **Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsághoz.**

A pályázati kiírás és az adatlapok átvehetők az Országgyűlés Képviselői Irodaháza Tudakozójában (Budapest, V. Széchenyi rkp. 19.) is, illetve a pályázati felhívás és adatlap kimásolható a Magyar Közlöny 2002/158. számából, valamint elérhető és letölthető az alábbi internetes honlapról:

www.meh.hu/nekh
www.parlament.hu www.etnonet.hu

További információk az országgyűlési bizottság titkárságán (telefon: 441-5032, 441-5035, Fax: 441-5986,) kaphatók.

Pusoma Jenőhöz nem tudom, hogy szeretettel vagyok e többel, mint tisztelettel, de mindig öröm számomra, ha hallok felőle. Az embert gyakorta megcsalja az emlékezete: úgy hittem, nem is olyan rég ismertettük Szolnokon második verseskötetét, s íme már a harmadikat vehetem kezembe. Alaposan utána nézve beigazolódott, van annak már vagy két esztendeje is, hogy együtt örültünk az új jövevénynek, az „Alkonyatkor" versgyűjteményének. Feltétlenül kell, valami titka legyen, hogy az abban közölt költemények

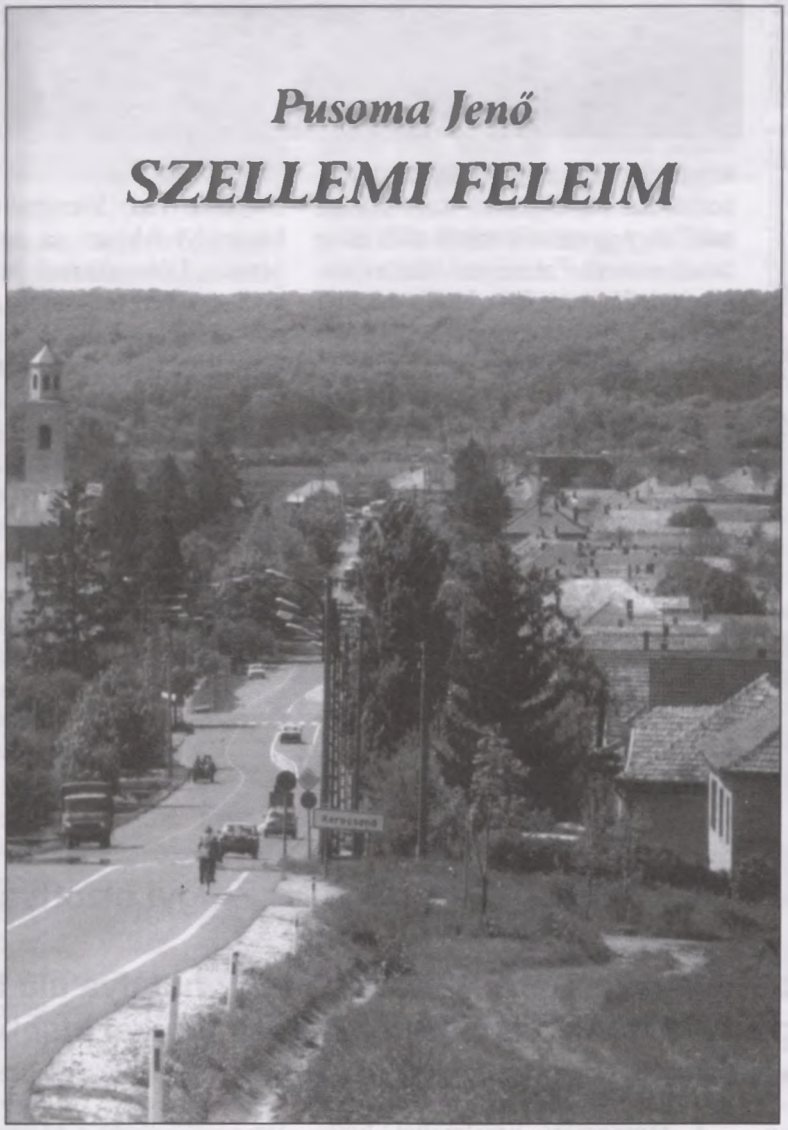

ennyire friss emlékként hatnak. Izgatottan vettem hát kezembe ***Pusoma Jenő „Szellemi feleim"*** című kötetét is. A „feleim" szó címbe emelése óhatatlan a legelső magyar nyelven rögzült irodalmi kérdésének címzettjeire, s a fellebbezhetetlen szikárságú válaszra utal vissza. (Latiatuc feleym zumtuchel mic vogmuc? Ysa pur es chovmu vogmuc – írta a XII. század végi ismeretlen ómagyar szerző.) Por és hamu – ez a test sorsa. Cáfolhatatlan tény azonban, hogy az embereknek szellemisége még akkor is hat, mikor testük már rég a temetőben porlad. A köznapi emberé csak gyermekei, unokái s barátai utóéletében, a kiemelkedő személyiségeké még századok, sőt ezredévek múltával is. Költőnk jelen kötetének költeményei két téma köré kristályosodnak ki. „Adjatok egy szilárd pontot, s kiforgatom sarkaiból a világot!" Arkhimédész kívánsága volt ez hajdanán. Pusoma Jenőnek most két ilyen szilárd pont is adatott. Az egyik az az örömteli szellemi megittasulás, amit a Századvég Politikai Iskolán folytatott tanulmányok, a másik pedig, s az a felüdülés, amit a közvetlen szülőföld, Kerecsend, az „édeni kert... világszépe táján" keltettek benne. Az előbbi, mint versei is tükrözik, felszabadították belőle az új március 15-e várást-sürgetést, amely Petőfi ébresztgetése mellett költészete legjellemzőbb szimbólumává tornyosul. Erős magyarság tudata mellett nem kopik cigányságának fénye sem: Ráma királya, Káli lánya, s a hindi úrnő az indiai exodust, „India leheletét" idézi, a cigányszeg, a hamuba sült vakaró, a pattogó szájbőgő, a dohogó kanna, a mellénybe varrt menlevelek költői képei pedig a hazai tanúságok erre. A tanulásról, valamint a pályatársakról – illetve a hozzájuk – szóló versekből emelt emlékművet, leghívebben talán a „Hozzám gyengültetek" záró soraival lehet megkoszorúzni: „...gyengülő / magyarságom / és cigányságom tudatát / erőssé tettétek!".

A – megint csak őt idézem – „pelyhedző állú örök ifjú Mátra és a babaarcú, örökszépségű hercegnő Alföld" nászából született kerecsendi tájról kelt versei, különösen a környék élővilágát s természeti jelenségeit számba vevő – már-már monotonnak ható – ráolvasója („Kerecsendi táj") a honszeretet, a szűkebb haza iránti oldhatatlan vonzalom önkifejezései. Olyan ez az imént említett vers, mint az ősi táltosok-sámánok órákon, sőt napokon át duruzsolt varázsversikéi, ahol a ritmus lüktetése és a szöveg folyamatosan ismétlődő fordulatai beleássák magukat a hallgatók lelkébe. Így lesznek jelenvalóvá a régbe révedt emlékek, így közvetítik áthághatatlanná a megtartó hagyományokat, így lesznek újra hatóvá a múltba tűnt nagyságok. Egyénből közösséggé, közös szellemiséggé, szellemi felekké gyúrja át őket a minden kétséget, űrt kitöltő mágikus ének, s az összetartozás érzete.

Sokan és sokszor járták már a környékbeliek a Kerecsend környéki tájat. Látták is, érezték is, hallhatták is mindazt, amit a költőnk. Alighanem igaza van Proustnak, hogy az igazi felfedezőúthoz nem más tájakra van szükség, hanem új szemre. Itt legalábbis ez látszik igazolódni. Pusoma Jenő ilyen új szeme a térségnek. Új szeme, aki jobban lát. A könyvborítón a hétköznapi falu fényképe: az enyhe ívet vető út bal oldalán kis, falusi temető. A borostyán futotta sírkövek fölé fenyő magasodik, odébb templomtorony és a jegenyék. Az országúton ódon teherautó, gépkocsik és kerékpáros versenyeznek az idővel. A szürke útmáz mentén ostornyeles lámpák állnak díszőrséget. Jobbra, fáktól takartan, földszintes házak piros sátortetői sejtetik az utcasort. E házak valamelyikében éli életét Pusoma Jenő. Abban a házban, amelyen – meggyőződésem szerint, elkerülhetetlenül – egykor majd márványnévjegy fogja hirdetni: itt élt a környék megéneklője.

A kötetet az egri Varga Könyv- és Lapkiadó gondozta, s korlátozott számban a Magyar Írók Nemzetközi Könyvtára Szövetsége címén (3301 Eger, Pf.: 369) lehet beszerezni.

– Hegedűs Sándor –

Öregek reflektorfényben

Bizonyára nem vagyok egyedül azzal a véleménnyel, amikor azt állítom, hogy a Magyar Rádió egyik legfelkészültebb, legproblémaérzékenyebb riportere **Varga Ilona,** a Cigány Félóra szerkesztő-riportere. Nagy szerepe van ebben habitusának, érzékeny lelki világának, s annak a szűkebb világnak, ahonnan érkezett. Hallatlan nyílt szívűségével, a cigány hagyományok ébrentartásával és őrzésével mindig talál egy-egy megőrizendő „kavicsot", amit őrizni kell, s tovább kell csiszolni és tovább adni a későbbi roma generációknak.

Ilyen szellemiségben szerkesztette a Cigány Félóra 2002. december 20-ai adását is, amikor arról szólaltak meg, nem kevés meghatódottsággal riportalanyai, hogyan becsülik a roma családokban az idős embereket, az öregeket. Nem lenne ildomos egyetlen szereplő nevét sem említeni, mert valamennyien arról példálóztak, milyen becsben tartják az öregeket, még akkor is, amikor betegek, magatehetetlenek.

Ősi szép cigány szokás elevenedett meg a vallomásokban, amelyeket a generációk egymásra hagyományoznak. Ilyenkor tűnik fel, s ötlik szemünkbe s gondolkodunk el: önök hány öreg cigányt láttak, látnak öregek otthonában, szociális otthonban? Ugye keveset! Valamikor az én gyerekkoromban három generáció is élt egy putriban, egy kis szalmatetős házacskában. De el nem dobtak senkit! Bár az öregek megbecsüléséről szóltak, mégis vagy éppen ezért is a szeretet övezte ezt az adást, s a zenei betéteivel együtt sikerült igazi karácsonyi hangulatot teremtenie, olyan ünnepvarázst, amelyben a figyelmünk a szeretteinkre irányul, s jut fény a gyerekek mellett az idős emberekre is. Köszönet azért, hogy a reflektort éppen egy cigánylány, a Cigány Félóra szerkesztő-riportere irányította rájuk.

Farkas Kálmán

Élesben

– Roma műsorvezetőt a képernyőre –

Vonzása van minden élő, „élesben" adott műsornak az összes esetlenségeivel együtt. Talán ezért is. Nem lenne helyes és tárgyilagos véleményt alkotni a megújulást hirdető MTV1 műsorában egy egészen friss, élő adásáról, az Élesben című most induló műsorának első, a cigánysággal foglalkozó blokkjáról. Minden esetre a vállalkozás dicsérendő, s minden ad hockságával együtt tanulságos. Ha nem olyan kapkodó, idegesen vibráló, sietős a riporter, **Albert Györgyi**, talán összefogottabb a műsor, s nem olyan szétszórt. Bár ha „cigánymű-sorról" van szó, már megszokhattuk, hogy akkor szinte mindenről beszélnek a szereplők, kezdve a cigány gyerekeket ért óvodai-iskolai hátrányokról, a szegregációról, a munkahelyi megkülönböztetésről, a roma kultúráról, egyszóval mindenről.

Ezúttal mégis egy domináns kérdés körül forgott a beszélgetés: a cigányság társadalmi elfogadottságáról a médiumban. A roma reklám-Mikulás sikerrel szerepelt a közvélemény megítélésében, de talán még inkább a közvéleményt telefonon megszondáztató kérdésre adott válaszok aránya, amely a felől kutakodott, vajon az esti híradóban elfogadna-e a közvélemény egy cigány fiatalt is műsorvezetőként? Magam is meglepődtem, de talán a kétkedők még inkább, mert az arány – ha jól emlékszem – 70–30 százalék igen (!) volt.

Csattanós válasz ez mindazoknak, akik oly elítélően nyilatkoznak a magyar társadalom intoleranciájáról. No persze ezzel nem azt akarom mondani, hogy ezen a területen minden rendben van. Egyik résztvevő meg is említette a végzős tanító hallgatók közötti felmérést, amely megdöbbentően azt bizonyította: a végzős pedagógusok között aránytalanul magas a rasszista felfogású.

Nem tudom, mikor kerül vagy kerülhet-e sor egyáltalán a december 12-én közvetített Élesben hasonló adására. Jó és hasznos lenne. Ha igen, javasolnám: tematikus beszélgetésekre lenne szükség, amelyeken egy-egy témát (oktatás, kultúra, munkanélküliség stb.) sokoldalúbban ki lehetne bontani. Ez hasznosabb lenne mindenkinek. Kár, hogy az adásban jelenlévő fiatal, most végzett újságírók bemutatására nem jutott idő. Ebből az is kiderült volna: van utánpótlás, csak bátran foglalkoztatni kellene őket riporterekként is. Nem csak beszélni kell arról, hogy roma műsorvezetők, szerkesztők kerüljenek-e képernyőre, hanem lehetőséget is kellene biztosítani részükre. Ezzel is oldódnának az előítéletek.

/fk./

Lakatos Klá

ra alkotásai

Fotó: Nyári Gyula

„Ahol az öröm, ott a keserűség is...”

– Lakatos Klára pedagógus, festőművész és meseíró vall életéről –

Lakatos Klára *Fotó: Nyári Gyula*

GYORSFÉNYKÉP

Született: 1968. 01. 05. Csenger
Gyermeke: Beatrix (13)
Legkedvesebb írója: Nincs kedvencem
Költője: Szolnoki Csanya Zsolt
Festője: Sandra Jaja
Étele: Töltöttkáposzta
Itala: Cherry Brandy
Illata: Gyöngyvirág
Politikusa: Helmut Schmidt

Lakatos Klári igazi, különleges szépség derékig érő fekete hajával és boszorkányosan csillogó kék szemeivel. De mint mondta, elege van már abból, hogy mindig a szépségét dicsérik, amikor sokkal több ő, mint csak látvány. Hiszen ő maga is többre becsüli a lélek, mint az arc szépségét és tisztaságát. Édesanyja VII. kerületi lakásában beszélgettünk, ahol a falak ragyognak képeitől, amiket én cigány mandaláknak tartok.

– Egy különlegesen öszszetartó, nagycsaládban nőttem fel. Gyerekkoromat Tyukodon töltöttem. Nem cigánytelepen nőttem fel, de a faluszélén laktunk. Ez azért fontos, mert talán ennek köszönhetem, hogy úgy sikerült cigánynak megőrizni magamat, hogy közben együtt tudtam élni azzal, hogy elnyomnak. Nincs testvérem. A faluvégi ház volt, a nagy határ, a nagy mező, ahol megtudtam élni gyerekségemet, szépségeimet és a szabadság pillanatait. Mindig éreztem, hogy nem egy átlagos cigány család az enyém. Több okból sem. Például a 70-es években kevés cigány képezte magát. A nagybátyám – **Rézműves Pál** – petróleumlámpa mellett tanult. Nagyon akart tudni! Ez tetszett nekem. Példaképem a mai napig. Nem csak ezért, hanem a személyisége, érzelem világa, lokálpatriósága miatt is. Ő olyan ember, aki egyenes gerinccel tud élni! Nagyanyámat is nagyon szerettem. Nagyanyámnak volt egy nagy pillangószárnya, ami alá összegyűjtötte a gyerekeit és védelmezte őket. Ő segített, hogy ne érezzem magam egyedül. Együtt nevelkedtem **Bódi Gusztávnéval. Margó** első unokatestvérem. Jó volt, hogy volt! Miatta nem éreztem hiányát a testvérnek. Apám soha nem volt velünk... Mindig börtönben volt. Olyan jelentéktelen dolgokért, amiért én, ha bíró vagyok, el sem ítéltem volna. De aki a mindent jelentette nekem, az nagyapám volt. Mélységesen szerettem. Nagyapámmal való kapcsolatom olyan volt, mint a költészet. A mai napig úgy érzem, mintha élne... Mintha mindig ott állna mögöttem és vigyázna rám.

Megfogalmazhatatlan ez a mód, ahogy én nagyapámmal vagyok. A kötetemben, a végén, ami szinte egy önvallomás, azt írtam róla: „A kislány azóta felnőtt, de az öreg cigány **Joka** papa meghalt. Unokája azóta is fázik, hiszen olyan tüzet senki sem tudott rakni, amilyet ő."

Anyukám nélkül se lenne könnyű az életem. Jaj, ebbe belegondolni sem akarok! Nagyanyámra visszatérve egy kicsit. Ugy él ő bennem, mint egy egyenes tartású szép, feszes flamenco. Mintha lassan kihalnának a hozzáhasonló, legendás cigányasszonyok... A gyerekkorom gyorsan elrepült.

1982-ben kerültem Pestre. Kollégiumba. Kereskedelmi szakmunkásképzőt végeztem, majd férjhez mentem. 6 év múlva vége lett. A lányom ebből a házasságból született. Hogy milyen érzéseket hagyott bennem az a 6 év? Ami nem öl meg, az megerősít! Ennyit kaptam ettől a keserves 6 évtől. A lányomnak nagyon örülök, de külön tudom választani attól az embertől, akitől született... Beával az anya-gyermek viszony fokozottabb az átlagnál, hiszen egyedül neveltem és nem volt könnyű. Barátok is vagyunk és több is vagyok számára, mint egy anya. Nagyon féltem őt.

Kik voltak, akik miatt közéleti szereplővé váltam? 1989-ben ismertem meg **Zsigó Jenőt** és **Kárpáthy Gyuszi** bácsit. A **Romano Nyevipében** az ifjúsági rovatot szerkesztettem, aminek Gyuszi bácsi volt a főszerkesztője. Zsigó Jenő nagyon dicsérte a munkámat és hívott a Phralipébe. Mentem. Majd ott ragadtam **Osztojkán Bélánál**, akitől nagyon sokat tanultam.

Akkoriban büszke voltam ezekre az emberekre, a cigányságuk felvállalása miatt. **Lakatos Menyhértre** is, aki a televízióban, a rádióban szerepelt, és rólunk cigányokról beszélt nagyon emberien, nagyon szépen. És eldöntöttem, hogy magunkért, a cigány ügyben akarok dolgozni. Az Amaro Drom 1990-ben indult. Ott voltam a születésénél és segítettem terjeszteni is a lapot. Jó érzés volt, mert akkor még olyan emberek tudtak kommunikálni egymással, mint: **Kovács József, Choli-Daróczi, Balogh Attila, Nagy Gusztáv, Osztojkán Béla, Raduly István, Daróczi Gyula.** Azt gondolom, nekik talán közük volt ahhoz, hogy úgy határoztam, leérettségizek. Beiratkoztam a Szabó Ervin Gimnáziumba, és rögtön a II. osztályban kezdtem el tanulni esti tagozaton. A lányom 3 éves volt ekkor és ott ült az ölemben az órákon. Csak így tudtam megoldani, hogy tanulhassak és a gyerekem is velem legyen. Közben persze maradtam a roma önszerveződésben. Beindult a Kethano Drom, és ott dolgoztam. A Cigány Tudományos és Művészeti Társaság nemzetközi konferenciáit szerveztem. Ekkor találkoztam **Rostás Farkas György** költővel és politikussal, akit fantasztikus embernek tartok! Ő egy extravagáns figura, izgalmas, okos. Nagy szíve van! Ősi értelemben szép cigány lelke...

Tudod, Magda, a házasságomban és a kollégiumban nem beszélhettem a cigány nyelvet. Ez tíz év „némaság" volt. Erre azt mondja nekem Gyurka, hogy „mától kezdve csak cigányul beszélhetsz hozzám!" Óriási örömet éreztem, újra megtaláltam önmagamat! Ennyire fontos számomra a cigány nyelv. Az én népem a nyelvétől is több más népeknél. Nekem. Mert, nekem ez a minden! És a tanítás, ahol cigányul szólhatok a gyerekekhez. A VII. kerületi, Hernád utcai iskolában tanítok, de dolgoztam a Józsefvárosi tanodában és a Dzsumbujban is.

1995-ben ismertem meg **Szolnoki Csanya Zsoltot**. A költőt. Engem nem a versei fogtak meg, hiszen nem is tudtam, hogy ír, amikor megismerkedtünk. Az átlagtól eltérő volta keltette fel az érdeklődésemet, később a versei is. A lelkünk már akkor találkozott, amikor még nem is ismertem személyesen... Különös varázsú ember, nem könnyű ember, de hát, ahol az öröm, ott a keserűség is! A mi kapcsolatunk egy se veled, se nélküled kapcsolat...

Újból tanulni kezdtem. 2000-ben, Pécsett elvégeztem a főiskolát művelődésszervező szakon, jelenleg is oda járok, de most kiegészítő egyetem szakra, ám a doktorátust is meg akarom szerezni. Csak úgy! Dacból... Hogy nézzen nagyot a rendőr, ha igazoltat... Amúgy terveim vannak. Semmiképpen nem egy városi művelődési házban, de egy olyan településen szeretnék dolgozni – művelődési házat vezetni – ahol szüksége van rám az enyéimnek. Ezt fontosnak tartom, mert alkotói munka lenne.

1997-ben kezdtem el festeni, rajzolni, mert nagyon kiborultam és muszáj volt valamit tennem. Egyik ember ilyen állapotban a kocsmába megy, a másik a droghoz menekül, én meg rajzolni kezdtem. Tudod. Egy tiszta lap. Egy fekete filctoll. És telesírtam a papírt. Minden grafikám egy sírás. Nem tudom meghatározni a stílusomat. Amit papírra vetek az az én belső titkom. Úgy érzem nem hasonlítok senkihez, az én képeim – ha a cigány festők képeit nézem – kilógnak a sorból. Te úgy hívod őket: cigány mandalák. Hát, legyen. Ami idegesít, hogy mindenki pszichés szinten közelít a képeimhez. Az ÉS-ben is azt írta rólam **Hemerik László:** „Akár Lakatos Klára is mondhatná a pszichológusok standart mondatát: most képeket mutatok és ön megmondja, hogy mit lát rajtuk..." Ehhez nem fűzök semmit, hiszen mindenki úgy éli meg az én művészetemet, ahogy tudja. Aki figyel a képeimre, az megtalál engem bennük. Hogy tudok-e pénzt csinálni a képeimből? A pénz nálam úgy működik, mint a politika: nem cél, csak eszköz! Nekem csak annyi pénz kell, hogy ne éhezzen a családom, hogy legyen elég fény a lakásban, hogy festeni tudjak. Persze Indiába szívesen elmennék, ha tudnék. De kevéssel beérem. Én akkor lennék boldog, ha lelkileg tudnék adni az embereknek.

Mit üzenek, mit kívánok a Lungo Drom olvasóinak? A Lungo Drom olvasóinak és minden cigánynak azt kívánom, hogy tartsák meg egyenes gerincüket, mert meghajolni csak akkor kell, sőt illik, ha azt kiérdemelték tőlünk...

Szécsi Magda

Megismerni egymás értékeit...

Cigány módszertani műhely alakult három borsodi iskolában

Az oktatásügy országos és megyei szinten képviseltette magát azon a romaügyi szakmai konferencián, melyet november végén rendeztek az észak-borsodi település, Járdánháza általános iskolájában. Az esemény kuriózum volt, mert a résztvevők körét az oktatási szakma meghatározó szereplői prezentálták. A IV. Béla Általános Iskola harmadmagával részese egy olyan pályázatnak, amelynek tartalma a roma népismeret kísérleti oktatásának a lehetőségével foglalkozik.

A közel 800 éves Járdánháza Ózd és Borsodnádasd között helyezkedik el, gyönyörű természeti környezetben. 1989-ig csatolt község volt Arló és Borsodszentgyörgy mellett, s fejlődésének egyik motorja **Ulrich Attiláné** polgármester asszony, aki 13 éve a falu vezetője. Járdánháza mentes az etnikai konfliktusoktól, a kétezres lélekszámú lakosság harmada roma származású állampolgár. Ulrich Attiláné bevezetőjében ismertette a település történetét, majd az elmúlt évtized jelentős változásairól szólt. 1989-ben a leválás évében az önállóság problémáit kezelni kellett, így alapvetően infrastrukturális beruházásokat kellett megvalósítani. 1996-ban került átadásra az új iskolakomplexum, mely nemcsak külsőségeiben mutat barátságos képet, hanem szervezeti kultúrájában hagyományos elem a partnerkapcsolatok baráti ápolása. Megerősítette: elsődleges cél a tanulás minden feltételének a biztosítása. 2002. decemberében 3 új tanterem kerül átadásra, a települési önkormányzat pénzügyi lehetőségeihez mérten.

Fontos az új óvoda megépítése, mert az iskola épületében két tanteremben működik, hiszen az iskolaérettséghez szükséges, hogy a roma gyerekek 3 éves korban óvodások legyenek. Beszédét követően átadta **Ligeti György** szociológusnak, az ELTE tanárának a most megjelent „Járdánháza" című monográfiakötet egyik példányát. **Kótai Aladár,** az ózdi kisebbségi önkormányzat elnöke elmondta, hogy az oktatás elsődleges a romáknak és fontos, hogy a pedagógus hivatásnak tekintse ezt a munkát. A roma kultúrát már az óvodában meg kell ismertetni, s szükséges, hogy egyre több roma származású pedagógus, pedagógiai asszisztens dolgozhasson az intézményekben. Utalt a Pedellus program pozitívumára, országos visszhangjára. Az oktatáshoz a feltételeket biztosítani kell, hogy jobban tudjanak a gyerekkel foglalkozni, ezért a szakemberek ismerjék meg a cigányság belső tartalékait, a roma kultúrát.

Ulrich Attiláné polgármester

Módszertani műhely

Kissné Király Piroska, kazincbarcikai közoktatási szakértő a roma népismeret oktatásának lehetőségeiről tájékoztatta a megjelenteket. A közoktatási törvény törvényerőre emelte a cigány kultúrának a bevezetését az általános iskolákban. Két tankönyv készült el, az alsó tagozat részére **Menyhért Ildikó:** Zöld az erdő című olvasókönyvét ajánlotta, a 7. és 10. osztálynak pedig megjelent Ligeti György cigány népismereti tankönyve.

Megfogalmazása szerint a népismereti tanítási program még „kis cipőben" jár az általános iskolákban, s elindult az Oktatási Minisztériumnak egy szakmai vizsgálata az ország 320 iskolájában. Közoktatási szakértőként szembesült azzal, hogy a roma népismereti kultúrát is megismerje a magyar gyerek, de a roma gyereknek is fontos, mert felelevenít-hetik azokat a gyökereket, amit a családból hozniuk kell. Kissné Király Piroska, aki honismereti tankönyv szerzője is hangsúlyozta, hogy cigány módszertani

műhely alakult Borsodban három iskola közreműködésével. Így indul a program a járdánházi IV. Béla Általános Iskolában, az ózdi Szabó Lőrinc Általános és Szakiskola kilencedik, valamint a szendrőládi általános iskola negyedik, hetedik és nyolcadik osztályában. A cél nemcsak a program megindítása, hanem a tanítási gyakorlat közben szerzett módszereknek az összegyűjtése. Ezeket a módszertani ötleteket két műhelykurzus keretében szeretnék átadni az ózdi és edelényi térség általános iskoláinak. **Szuhay Péter** szociológus, a Néprajzi Múzeum munkatársa kutatási eredmények tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal a magyarországi cigányság kultúrájáról tartott előadásában. A romák hátrányos helyzetének nem kulturális okai vannak, a kultúra tanítása annak eszköze, hogy a roma fiatalokban pozitív identitást építsen ki, a nem roma fiatalok pedig jobban megismerjék a cigány kultúrát. Hogy népismeret címén mit tanítanak, az a gyerekek érzékenységének függvénye. A program megindulása új helyzet elé állítja a résztvevő három iskolát, erőteljesebben rajzolódnak ki a nevelési irányok és célok.

Ligeti György szociológus, az ELTE Szociológiai Intézetében tanít és hét éve vezeti a Kurt Levin Alapítványt. Közvetlen hangvételű beszélgetést folytatott a megjelentekkel, s annak a véleményének is hangot adott, hogy a hátrányokból elsősorban a konfliktusok. Nemcsak a romák vannak hátrányos helyzetben, hanem sokszor az iskola is. A konfliktusokat meg lehet előzni azzal, hogy párbeszéd alakuljon ki a szülő, a diák és a pedagógus között, s figyelembe kell venni, hogy mind a három szereplőnek vannak jogai és kötelezettségei.

Tanulnak, s másabb lesz a jövőjük.

CD ajánló

Méhész Dezső, a járdánházi oktatási intézmény igazgatója arról tájékoztatott, hogy képzési rendszerük harmadát teszik ki felzárkóztató foglalkozások, korrepetálások, melyek egyaránt érintik a kis létszámú és normál létszámú csoportjaikat. Tantárgyi rendszerükbe adaptálták az „Egészséges iskola" projectet, ami tanulóik szocializációs és kommunikációs nevelésének egyik meghatározó eleme. A képességek kibontakoztatását segítő munkát másfél éve Kissné Király Piroska közoktatási szakértő segíti. Fáradozásaik eredménye felkeltette felelős szakmai körök figyelmét, kivívta az elismerést.

A 237 diák 12 tanulócsoportba van sorolva, közöttük 113 tanuló roma származású. Törekszenek arra, hogy diákjaik a szakórákon túl tánc és képzőművészeti, valamint sportfoglalkozásokon töltsék el szabadidejüket, így erősödjön együvétartozásuk.

Az iskola a pályázati pénzek felhasználásával hozzájárul a fenntartó települési önkormányzat tehervállalásához, s 2000-ben a pályázati pénzek nagysága meghaladta a 2,5 millió forintot. Méhész Dezső bemutatta a Bevezetés a „Magyarországi cigányság kultúrájába" című szellemi terméket, melyet a Kurt Levin Alapítvány adott ki. A CD anyaga tudományos igényességgel és tartalommal megszerkesztett, tematikája széles, így túlnő az általános iskola keretein.

Józsa Zoltán

Szécsi Magda

Gyöngy

Halálra váltan néztem, hogy folyik le az a szörnyű pirosság a lábamon. (Akkor elhatároztam, hogy soha többé nem gondolok olyat, hogy megcsókoltalak.) De hiába, mert ettől sem állt el a vérzés, muszáj volt szólnom Nusi néninek, hogy fáj a hasam, hányingerem van és biztosan meghalok, mert csurom vér vagyok. Nusi néni ijedten kérdezte, hogy mit csináltam a szekrényszobában. Mondtam, hogy semmit, csak ültem a kövön, mint máskor. Becsuktam a szemem, és vártam, hogy valami szörnyűség történik, de ehelyett Nusi néni átölelt és megcsókolta az arcomat. Elküldött fürdeni, majd bejött a fürdőszobába és elmondta, hogy nagylány lettem. Most már minden hónapban vérezni fogok. És ha mégsem véreznék, akkor ő nagyon de nagyon pofán fog csapni engem, mert tudni fogja, hogy valami igen nagy disznóságot csináltam. Adott vattát és a lelkemre kötötte, hogy mindig szóljak, ha megjött a bajom, mert be kell írni egy füzetbe. Akkor tudtam meg, hogy a lányok közül már sokan menstruálnak és nincs ebben semmi szégyen. De azért a csókról rögtön a vér jut eszembe azóta is.

Nusi néni imádta a színházat. Havonta egyszer Budapestre, kéthetente Veszprémbe utazott „színházolni", ahogy én neveztem. Utáltam ezeket a napokat, mert hiányzott. De aztán mindig megbékített, mert napokig a látott darabokból idézve nevelt lázasan. Például akkor, amikor Kovács Zsuzsira öntöttem egy üveg tintát, mert becsapott, mert megígérte, hogy leugrik velem a sziklakert tetejéről, hogy meghaljunk bánatunkban. De aztán elszaladt és csak én ugrottam. Az fel sem tűnt, hogy életben maradtam, de az igen, hogy Nusi néni csak engem büntetett meg, a Zsuzsit nem. Mondtam is Nusi néninek, hogy ez így nem igazságos, velem is elnézőbb lehetne. De ő, mivel tegnap színházban volt, égre emelt kézzel szavalni kezdett: „Nem hallod, mily mosdatlanul szól szentséges dolgokról? A tetteit nem ítélhetem meg, példának okáért a várnagyot megint kupán verte, szavainak fültanúja vagyok, hallottad magad is, amikor beléptél. A fennálló hatalmat hergeli velük – saját maga ellen és ellenünk is, hiszen a házadnak barátja, ne légy oly elnéző vele szemben, könyörgöm! Az elnézés bűn. Az elnéző jóság is bűn..." Mindezt olyan átéléssel adta elő a szekrényszobában, hogy sírni is elfelejtettem, és félve bámultam erre az idegen nőre.

Sütő András – mondta hirtelen és felnevetett.

– Ki az? Ő lesz az új igazgató bácsi? – kérdeztem.

– Jaj, de buta vagy! Ő egy író – lökött arrább idegesen.

– Akkor mit süt? – ámultam el.

– A Sütő András? Hát semmit! Ír. Az Egy lócsiszár virágvasárnapját is ő írta – mondta. Nem szóltam semmit, mert az egészből csak az „egy"-et értettem, a lócsiszárt és a virágvasárnapot egyáltalán nem. És amikor mérgesen rám zárta az ajtót, és a kinti folyosón felharsant a Nincsen olyan ember, ki ne érezné egyszer, hogy sírni kell, elbőgtem magam. Majd elképzeltem, hogy vasárnap eső helyett virágok hullanak az égből, és a lovak fű helyett virágokat esznek.

– Ez a virágvasárnap – meséltem másnap a Kovács Zsuzsinak, aki azt mondta: „Hülye" és otthagyott. Felnőttként, ha Koncz Zsuzsa hangját hallom, azóta is eszembe jut ez a történet. Az énekesnő és Sütő András bennem eggyé olvadt szétválaszthatatlanul. Nem is hiszem el, hogy nincs valamiféle közük a válásomhoz, mert amikor azzal a konok zsidófiúval megnéztük a Szúzai menyegzőt, és Kleitosz azt mondta a darab legelején, hogy „jelszó?", én hülye, akaratlanul és jól hallhatóan azt mondtam: Koncz Zsuzsa. A fiú otthagyott, nem volt kíváncsi a történetemre, bár lehet, hogy én nem voltam képes elmondani. És elindult a lavina, amitől éppen olyan hülyének éreztem magam, mint sok-sok évvel ezelőtt a klórszagú szekrényszobában, pedig biztos voltam abban, hogy nem csináltam semmi rosszat...

1968 őszén Nusi néni meglepett egy csehszlovák kockás füzettel. „Mit csináljak vele? – kérdeztem. Arra gondoltam, hogy büntetésből tele akarja íratni velem. „Ha már nem beszélsz, akkor írd le, hogy mire gondolsz". – Mondta. Szívem szerint világgá kiabáltam volna, hogy ő szoktatott le a beszédről, de féltem tőle és inkább nem szóltam semmit. Meg sem köszöntem, csak beraktam a párnám alá, és el is felejtettem, de azt nem, hogy ajándékot adott nekem. Valamit, amit másnak nem.

1969-ben kórházba kerültem. Az iskolába jövet elestem, és nem tudtam felállni. A lányok azt hitték, hogy játszom és ott hagytak az út közepén a református templom előtti kanyarban. Az autók dudálva kerülgettek és a sofőrök az ujjukkal mutatták, hogy stikkes vagyok. Nagyon féltem, de képtelen voltam megmozdulni. A dudálásokra kinézett az ablakon a tiszteletes és kifutott hozzám, nagyon mérges volt. Főleg akkor kiabált nagyon, amikor megtudta, hogy intézeti vagyok. Rám parancsolt, hogy azonnal álljak fel. Mondtam, hogy nem tudok. Nem hitte el. Ott hagyott, és gondolom, betelefonált az intézetbe, mert hamarosan értem jött Éva néni, az ápolónő. Először ő sem hitte el, hogy baj van, de aztán hátára vett és úgy vitt a betegszobára. Kiderült, hogy ki kell venni a mandulámat, mert ízületi gyulladást kaptam. Még aznap bevittek a kórházba és másnap megműtöttek. A műtét nem fájt, vagy nagy a fájdalomtűrő képességem. Nem tudom, de az biztos, hogy énekeltem és felszakadt a sebem, amit össze kellett varrni. A kórházi kezelés, a mandula műtét azért fontos az életemben, mert ott láttam először cigány családot, akiről biztosan tudtam, hogy cigányok. Mert az ápolónők gyakran mondták, hogy „herótom van ezektől a cigányoktól", amikor a család elment. A kisfiú egy szobában volt velem. Népes család látogatta naponta, akik olyan hangosan vigasztalták a gyereket, hogy az ápolónők többször ijedten futottak be a szobába, de

aztán szó nélkül kimentek. Az egyik cigányasszony, látva, hogy mennyire bámulom őket, először mérgesen nézett rám, de a következő pillanatban egy almát adott nekem. Mutatta, hogy egyem csak meg. Én csak bámultam rá szótlanul, pedig nagyon boldog voltam, hogy odajött hozzám. Enni nem tudtam a seb miatt. Másnap az asszony észrevette az almát. Megint mérgesen nézett rám. Elvette az almát az éjjeliszekrényről és a kabátja zsebébe tette. Nem értettem, hogy miért haragszik, amikor én úgy örültem, hogy láthattam. Már az intézetben voltam, amikor eszembe jutott, hogy ki kellett volna mondanom, örülök neki. De a kimondásra (hogy tisztábban lássanak, jobban értsenek az emberek), ma is képtelen vagyok. Nem tudom, mi ez a félelem bennem, de az alaptalan vádakra is inkább rábólintok, mint hogy magyarázkodásba kezdjek.

Nusi néni ajándék füzetének tényleg jó hasznát vettem, mert rájöttem, hogy hiányzik a szó, de mivel írni könnyebb, mint beszélni, hát írtam. A tanulószobában úgy sem tanultam soha, csak néztem a többieket, és arra gondoltam, hogy mit keresünk mi ott együtt, csupa idegenek. Soha nem találtam választ erre sem. Míg a többiek magoltak, vagy úgy tettek, én a kockás füzet első oldalára bemásoltam két régebbi versikémet, amit születésnapomra írtam 1967-ben.

1.) Tépjen szét a szél / eget és csillagot / mit bánom én! Ma 9 éves vagyok / egem és csillagom / sötétkéken gyászol / mióta megszülettem / csak halok, halok, halok.

2.) Jó anya / már akkor is / szereti a gyermekét / amikor az még csak / ágacska a köldökében / csillagocska a szemében / virág a hajában / mosoly a mosolyában / ígéret a csendjében / várakozás a lelkében / amikor még semmi / semmi / csak ágacska a köldökében.

A füzetre azt írtam, hogy: „Gyöngyi titkai, senki se nyissa ki!" És a matrac alatt tartottam. Amit persze mindenki tudott, hiszen a többi lány ott tartotta legféltettebb kincseit: családi fotókat, szép csoki papírt, szalvétát, leveleket. Mert leveleket is írtunk kötelezően. A nevelők havonta kiosztották az írólapokat, a borítékokat és ilyenkor nem volt mese, írni kellett, addig fel sem állhattunk az asztaltól. Mindenki annak írt, akinek akart. Én mindig Nusi néninek írtam. 1968-ban ezt: „Kedves Nusi néni! Kirándulni voltunk. Beültünk a buszba, és a busz visszahozott bennünket. Ami a be- és kiszállás között történt, az volt a kirándulás. Csak a felnőttek nevettek. Lehet, hogy rajtunk, mert elhittük, hogy kirándulni voltunk."

A naplómat Nusi néni biztos, hogy mindig elolvasta. De nem érdekelt, mert úgy sem tudott beleszólni abba, hogy mit gondolhatok. Idemásolok több rövid részletet példának, 1969-ből és 1970-ből.

„Ha a szép, szakállas bácsival álmodok, azt mindig le kell tagadni Nusi néni előtt, mert azonnal orvossal fenyeget. Pedig az a bácsi nem is bánt, csak néz gyönyörű fekete szemekkel. Tehetek én arról, hogy mindig csak vele álmodok? Úgyis a felesége leszek a szakállas bácsinak és együtt fogjuk kinevetni Nusi nénit és nem fogok félni..."

„Kaptunk egy csúnya piros ruhát harmincan. Meg sem ismertem magam benne. Ezért mérgemben este kirojtoztam az alját. Nusi néni kiabált reggel, amikor meglátta és büntetésből a régi kockásat adta rám. Hű, de boldog voltam."

„Egyik este arra ébredtem fel, hogy félek, hogy egyszer én is meg fogok halni. Nusi néni azt mondta, hogy ez még sokára lesz. De akkor ő mitől félt?"

„Fürödtünk a Balatonban. Csontos Sanyiról leesett a nadrág. Most már tudom, hogy mitől vagyok lány. A többiek nem tudnak semmit, csak sikoltozni. Pedig Sanyi, Nusi néni szerint, nem is férfi, olyan nincs is a földön..."

„Vasárnap találtam egy katicabogarat a fűben, gyorsan lefeküdtem a földre. A bogarat a hasamra tettem, és azt gondoltam, ha jobbra indul el, lesz látogatóm. Ha balra, akkor nem lesz. Vártam, vártam és egyszer elrepült! Kár, hogy erre nem is gondoltam..."

„Nusi néni tegnap is bezárt a szekrényszobába, mert torna helyett elbújtam olvasni. De nem sírtam, mert féltem, hogy akkor megint ketten leszünk, én, aki sír. És én, aki fél a sírótól..."

„A konyhás Marika néni jó néni, mert soha sem kiabál a hangjával..."

„Dinnyés József egy gitáros ember. Belé szerelmes a Nusi néni. Ez a gitáros ma énekelt nekünk az ebédlőben. Pestről jött el ide az intézetbe. Most már azt is tudom, hogy a gitár nem zongora, és Nusi néni is tud kedves lenni..."

„Este nem tudtam elaludni, mert bevilágított a hold az ablakon. Arra gondoltam, hogy a hold mit gondolhat rólunk, ha ennyire bámul. Nusi néni azt mondta, hogy a hold nem gondolkodik. Honnan tudja, ha még nem mondott butaságot? Butaságot csak Aliz mond. Nusi néni szerint azért, mert nem gondolkodik. Én se akarok gondolkodni, de mindig gondolkodok. Most azon, hogy nem akarok gondolkodni."

„Kavicsot tettem a számba, mert Irénke azt mesélte, hogy egy ember így tanult meg beszélni. De lehet, hogy ő nem nyelte le?"

„... és Nusi néni soha sem figyelt rám. Ma festettem egy piros virágot. Nusi néni azt mondta, ez jó! Milyen kék. Egyedül csináltad?" Nem szóltam semmit, csak mérgemben a szemétbe dobtam. Soha többé nem festettem virágot, csak gondolatban, de akkor se kéket. Nusi néni harisnyája kiszakadt, nem csak én haragszom rá!"

„Igazi vers Nusi néninek: pici puha takaró, az arc hulló hó. Elbújok alatta csendesen. Így senki se zavar, ennél többet az élettől nem is akarok."

Ilyeneket írtam a naplómba. Nusi néni biztosan kinevetett érte. Nem bántam volna, de soha sem került szóba a kockás füzet, amibe rajzoltam is. Virágokat, érdekes kupolás városokat és persze a szakállas bácsit. Őt sokszor, nagyon sokszor lerajzoltam. A tankönyvek széleire is, amiért mindig kiabáltak, mert a könyveket mindig úgy örököltük egymástól. Kisebbek a nagyobbaktól. Az egyik örökölt földrajzkönyvembe beleírta valaki, „ne tanuld meg, oltári unalmas". Pedig nem volt az, semmi sem volt az. Talán csak én voltam unalmas az örökös hallgatásommal. De belül annyit beszéltem, hogy két ember helyett is. És játszottam. Várost építettem kör alakú házakkal, pici ablakokkal, üvegtetővel. És hajóval utaztam messzi országokba. Új neveket találtam a tárgyaknak, és így hallgattam a többiek beszélgetését, lefordítva a saját nyelvemre. Jókat nevettem magamban. Aztán kitaláltam jeleket minden színre, majd titkosírással írni a naplómat. (Lefordítva: Fenyegető csend a hazám... félek, tündöklő tekinteted hazám... élek. [1970])

Hasonló kétsorosokkal szórakoztattam magam, miután minden nyáron előre megtanultam a következő év anyagát, mert Nusi néni a nyaralások alatt nem szépirodalmat adott, hanem tankönyveket. De ez nem okozott gondot, az volt a lényeg, hogy nyugodtan olvashattam reggeltől-estig, büntetés nélkül.

– Folytatjuk –

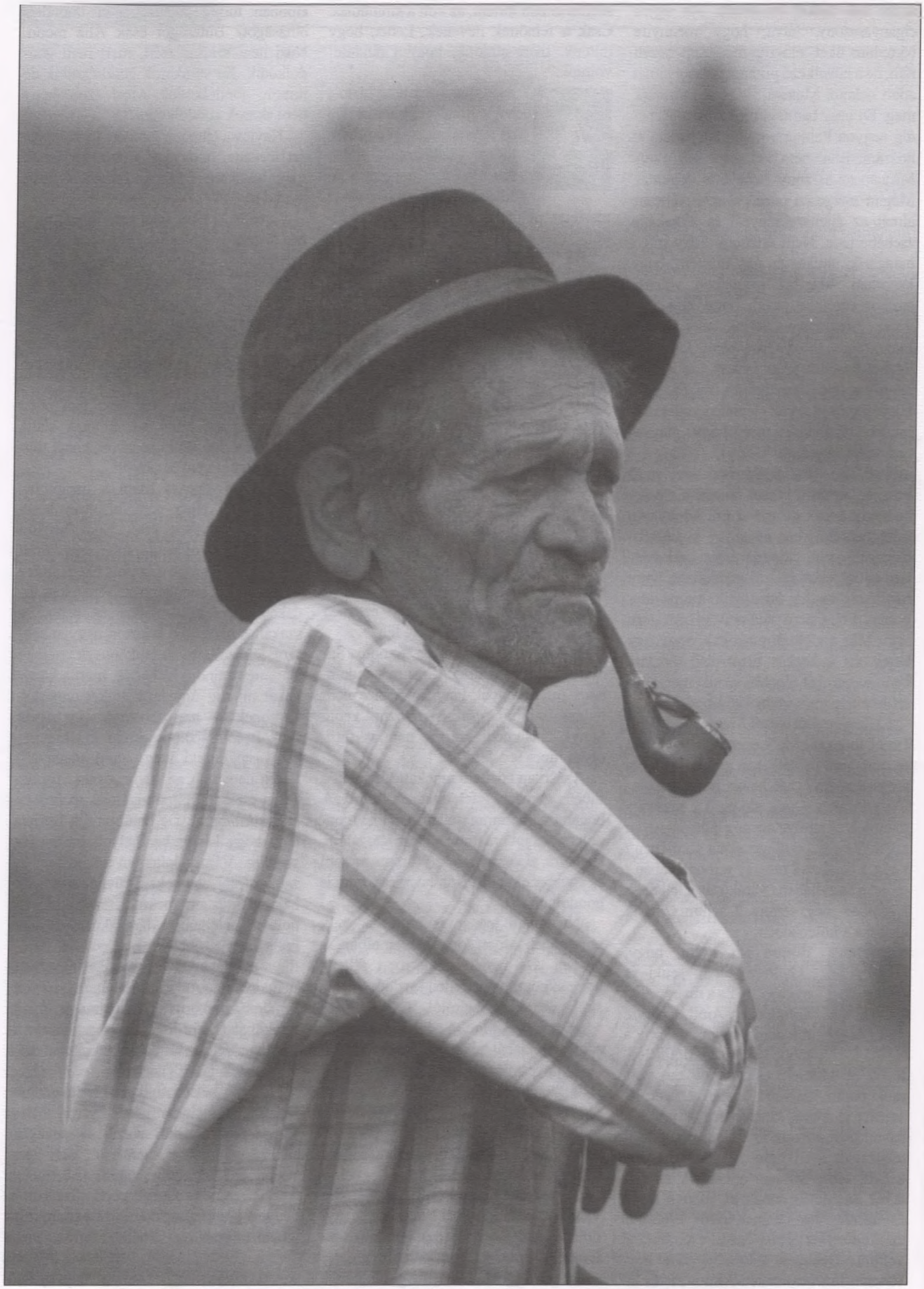

Fotó: LD ARCHÍVUM

A végletek ellen

Könnyű arra hivatkozni, hogy a társadalomban mindig is voltak egyenlőtlenségek, s ebből adódóan a kulturális, a hatalmi megosztottság sohasem volt megkerülhető. De mint más esetben is, ennek mértéke döntő. Mert a szembenállásnak, a gyűlölködésnek olyan fokozatai lehetnek, melyek semmilyen engedményt nem viselnek el. A rosszul értelmezett hajlíthatatlanságból következően is, ami annál veszélyesebb, minél több érzelmi indulattal párosul. De az egyenlőtlenségekre mégsem lehet erőszakos egyenlősítéssel válaszolni, hiszen akik a társadalmi egyenlőség megteremtéséért munkálkodnak, rendszerint olyan kiváltságokra tartanak igényt, amelyekkel mások nem rendelkeznek. Ugyanakkor ez mindent behálózó korrupciót eredményez, mivel az elit, amely kizárólagosan birtokolja az árukat és a szolgáltatásokat, hogy cserébe az elosztó tevékenységéért érdemeket tulajdonítsanak neki.

Kristálytiszta formában az utóbbi már nem jelenik meg, de azt mégis észre vehetjük, hogy az egyenlőség és a szabadság versenyében az előbbi az erősebb fél, mivel a szabadság hiányát akkor érezni, mikor az bekövetkezik. Így azonnal beleütközünk a legtartósabb és legkiüzdhetetlenebb kérdésbe. *Fel lehet-e adni bármiért is a szabadságot? Még ha sokan az is vallják, hogy a gazdasági biztonság helyettesítheti a szabadságot, ez csak pillanatnyilag igaz. Hosszabb távon az embernek az a képessége veszne el, hogy a kívülről megteremtett biztonság ellenére is a maga erejére támaszkodjon. Mint ahogy arról sem szabad megfeledkezni, hogy a polgárok gazdasági jogai (tulajdonjog) éppoly lényegesek, mint az állampolgári jogai (a törvény előtti egyenlőség joga), s hogy a kettő egymástól el nem választható.* A tulajdon és szabadság szimbiózisa így teljesedik ki. Feltéve persze ha a szabadság fogalma alatt nem kizárólag a demokráciát értjük.

Mert egy átlagpolgár rendelkezhet úgy is széles körű gazdasági és szabadságjogokkal, továbbá személyiségi jogokkal, hogy közben nem választhatja meg saját kormányát, de ez inkább kivételnek számít. *A történelem bizonyosságot ad arra, hogy tulajdon ott is létezhet ahol önkényuralom van, demokrácia viszont nem létezhet tulajdon nélkül. S ugyancsak fontos annak a hangsúlyozása is, hogy a tulajdonjog nem adhat mindenre felmentést.* Mert ha az állam a legkisebb mértékben avatkozik is bele a gazdasági életbe, kötelessége biztosítani minden polgára számára az egészség és a munkaképesség megőrzéséhez elegendő élelmet, szállást, ruházatot. A valóságban viszont azt érzékeljük, hogy több százezer állampolgár eleve kívül reked ezekből a jogokból, és esélye sincs arra, hogy helyzetén változtasson. Mindebből következik az a kérdés, *vajon a szociális piacgazdaság és jogállam milyen lehetőségeket kínál? Ha már az egyenlőtlenségekkel együtt kell élni, léteznek- e olyan „szociális jogok", melyek az ellentétek kiegyenlítését szolgálják?* Szomorúan nyilvánvaló igazság, hogy a ma úgy nevezett SZOCIÁLIS JOGOK semmilyen értelemben nem jogok és jogosítványok, mivel más kárára senki sem lehet feljogosítva semmire. Hanem sokkal inkább elvárások a társadalommal szemben, amelyek vagy teljesíthetők vagy nem.

Ebből a szempontból kivétel számba megy Svédország, ahol minden önmagát eltartó állampolgár a kötelező adók megfizetésével, a másik állampolgárt tartja el, részben vagy teljes egészében. Csakhogy ez valóban kivételes példa, amelyet követni lehetetlen. Kivált akkor, ha azt is figyelembe vesszük, hogy az eloszthatő nemzeti jövedelem között mekkora különbségek vannak. Akkor tehát végképp bele kell nyugodnunk az egyenlőtlenségek végeláthatatlan növekedésébe, a társadalom végleges kettészakadásába, a nyomor, a nélkülözés mindennapjaiba. A kérdések vég nélkül szaporíthatók lennének, miközben csak egyet állíthatunk. *Mivel a demokrácia létező viszonyai között élünk, s a szabadság elvű társadalom követelményei mindenkire egyformán érvényesek, csak abban bízhatunk, hogy az esélyegyenlőség és a törvény előtti egyenlőség értékkritériumai maradéktalanul érvényre jutnak. S ez nem puszta optimizmus.*

Kerékgyártó T. István

Pályázati Felhívás

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány pályázatot hirdet KEDVEZMÉNYES KERTI MAG ÉS ÜLTETÉSRE ALKALMAS BURGONYA BIZTOSÍTÁSÁRA, az arra rászoruló cigány családok számára.

A programhoz csatlakozó családoknak művelésre alkalmas nagyságú és megfelelően előkészített saját vagy bérelt földterülettel kell rendelkezniük. Cél az, hogy a pályázók a család szükségletére zöldség és burgonya termelésére megfelelő kertet alakítsanak ki.

A pályázatot benyújthatja:

- települési CKÖ,
- települési önkormányzat,
- cigány szervezetek, cigányokért tenni akaró alapítványok.

A pályázók a pályázati program megvalósulásáért teljes anyagi felelősséggel tartoznak.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- az érintett családok listáját, névvel, címmel, földterület nagyságával megjelölve, a családfő aláírásával.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány támogatása természetbeni. Egy család részére kerti magból kb. 10-féle növényt tartalmazó csomag, ültetésre alkalmas burgonyából kétszer 20 kg pályázható. (Nem fémzárolt szaporítóanyagok!) A pályázónak hozzá kell járulnia a beszerzéshez. A burgonyaültetésre alkalmas maghoz 20 Ft-tal kilogrammonként, míg a kerti mag egységcsomagjáért 300 Ft-tal. Az igényelt mennyiségnek megfelelő önrész összegét a pályázatért felelős személy gyűjti össze a családoktól, a támogatás elnyerése után. Az önrészt a pályázat elnyerése után a Közalapítványhoz befizetik. A befizetésről szóló bizonylat másolatát a közalapítványhoz el kell küldeni. A szállítási vagy posta költség a Közalapítvány által kijelölt elosztó központtól a pályázót terheli. Művelési költségre támogatás ebben a pályázati formában nem igényelhető.

A pályázatok a beérkezés sorrendjében, a készlet erejéig elégíthetők ki! Egy településről csak egy pályázatot fogadunk!

A pályázat beérkezési határideje: 2003. február 20.

A hiányosan vagy késve érkezett pályázatokkal a Közalapítvány nem foglalkozik, azokról értesítést nem küld!

A pályázatok benyújthatók a Magyarországi Cigányokért Közalapítványhoz, két példányban. Cím: 1091 Budapest, Üllői út 47-49. Telefon: 455-9030 Fax: 455-9038.

A burgonya vetőgumó étkezésre nem alkalmas. Emberi fogyasztás esetén súlyos mérgezést okoz! A pályázó köteles együttműködni a Közalapítvány által felajánlott képzésben és szaktanácsadásban!

Pályázati Felhívás

A Columbia Egyetem (New York) Közérdekű Jogi Kezdeményezése Public Interest Law Initiative az Open Society Justice Initiative-vel közösen pályázatot hirdet kétéves ösztöndíj elnyerésére (egy év az USA-ban, egy év itthon). Választható kutatási területek: romák jogainak, nők jogainak, fogyatékossággal rendelkezők jogainak támogatása, valamint egyéb.

Pályázati feltételek:

- Jogi végzettség
- Legalább kétéves tapasztalat
- Angol nyelvtudás

Olyan jelentkezőket várunk, akik elkötelezettek az emberi jogok és a civil társadalom iránt. Előnyt élveznek a 35 év alatti jelentkezők és a valamely kisebbséghez tartozók, elsősorban a romák.

Jelentkezési határidő: 2003. március 15.

Részletes pályázati anyag valamint jelentkezési lap kérhető

az egarai@pili.org címén valamint a 327-3878-as budapesti telefonszámon vagy letölthető a www.pili.org weboldalon.

Public Interest Law Initiative
Columbia University Budapest Law Center

1051 Budapest
Szent István tér 11/C

A MAGYARORSZÁGI NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEKÉRT KÖZALAPÍTVÁNY 2003. ÉVI CÉLPÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, önazonosságának megőrzéséért, fejlesztéséért végzett tevékenység támogatására

Anyanyelvű és népismereti gyermek- és ifjúsági táborok A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. márc. 7.** **döntés: 2003. ápr. vége**
Anyanyelvű kulturális rendezvények Első szakasz (2003. márc. 1. és 2003. júl. 31. közötti időpontban zajló programok)	**beküldési határidő: 2003. febr. 28.** **döntés: 2003. márc. vége**
Második szakasz (2003. aug. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok)	**beküldési határidő: 2003. ápr. 25.** **döntés: 2003. máj. vége**
Tudományos rendezvények A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. febr. 28.** **döntés: 2003. márc. vége**
Kutatói programok A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. febr. 28.** **döntés: 2003. márc. vége**
Közéleti szakemberek képzése A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. febr. 28.** **döntés: 2003. márc. vége**
Regionális és helyi anyanyelvű elektronikus média A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. febr. 28.** **döntés: 2003. márc. vége**
Anyanyelvű hitéleti tevékenység A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. ápr. 4.** **döntés: 2003. máj. vége**
Közgyűjtemény anyanyelvű állományának gyarapítása A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. ápr. 4.** **döntés: 2003. máj. vége**
Anyanyelvű vagy kétnyelvű kiadói tevékenység és kalendárium kiadása A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. ápr. 4.** **döntés: 2003. máj. vége**
A) Anyanyelvű színházi tevékenység A 2003. márc. 1. és 2004. febr. 29. közötti időpontban zajló programok támogatására.	**beküldési határidő: 2003. márc. 7.** **döntés: 2003. ápr. vége**
B) Felkészülés a 2003. évi kisebbségi színházi találkozóra A 2003. áprilisában megrendezendő kisebbségi színházi találkozón való részvétel és felkészülés támogatására.	**beküldési határidő: 2003. jan. 31.** **döntés: 2003. febr.**

A KURATÓRIUM A DÖNTÉSHOZATAL IDŐPONTJAINAK VÁLTOZTATÁSI JOGÁT FENNTARTJA!
A DÖNTÉST KÖVETŐ KÉT HÉTEN BELÜL ÉRTESÍTÉST KÜLDÜNK!

FIGYELEM!
A PÁLYÁZATOT A 4 OLDALBÓL ÁLLÓ ADATLAPON,
A CSATOLANDÓ DOKUMENTUMOKKAL EGYÜTT KELL BENYÚJTANI.

Az adatlap kitöltéséhez nélkülözhetetlen a 8 oldalas útmutató, amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat és a csatolandó dokumentumokat!
Az adatlap az útmutatóval együtt beszerezhető a közalapítvány irodájában munkaidőben
(H-CS: 8-16 óra között, P: 8-14 óra között)
Cím: Budapest, VI. ker. Benczúr u. 11. III. em.
Tel./fax: 06-1/321-3352, 06-1/321-7360, 06-1/321-7364, 06-1/321-7370

Ha a pályázó postai úton kéri az anyagot, akkor C5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímzett, felbélyegzett válaszborítékot kérünk.

Levélcímünk: 1387 Budapest 62, Pf.: 25

Az adatlap és az útmutató lehívható az alábbi Internet-címen is:
http://web.axelero.hu/mnekk
A teljes pályázati anyagot EGY PÉLDÁNYBAN kérjük benyújtani!
Faxon, e-mail-en nem küldünk és nem fogadunk pályázati anyagot!
Beküldési határidő után benyújtott pályázatot a kuratórium nem bírál el.

Mesepályázat

Borostyán esküvője

Egyszer volt hol nem volt, az Óperenciás tengeren is túl, de az Üveghegyen innen, élt egyszer egy szegény cigány család. Az anyát Arankának, az apát pedig Pistának hívták. Két lányuk volt: Bíbor és Borostyán. A lányok ikrek voltak, úgy hasonlítottak egymásra, mint két tojás. Szépségük úgy ragyogott, mint a csillagok a nyári égbolton. Sudár termetük, karcsú derekuk és bokáig érő szénfekete hajuk volt. Bőrük selymes volt, mint a tavaszi szellő. A legények szeme gyakran rajtuk felejtkezett, büszkén, egyenes derékkal járták körbe őket. A lányok mosolyogva néztek össze a legények pillantásain, és kacagva szökelltek el előlük. A mulatságokon, bálokon minden legény csak velük akart táncolni, de az ikrek csak nevettek az erőlködésükön. Mégnem egyszer egy idegen csávó került a faluba. A lányok éppen vízért voltak a kútnál, amikor az megállt előttük és így szólt:

– Kedves kisasszonyok! Ha szépen megkérem magukat, adnának egy fedő vizet? Hosszú útról jövök és nagyon megszomjaztam.

Bíbor mintha megsem hallotta volna a fiú szavát, végezte tovább a dolgát. Borostyán azonban felpillantva az idegenre megdermedt, mint Lót felesége, mikor sóbálvánnyá változott. Arca hol sápadt volt, hol tűzben égett. Szíve oly szaporán kezdett el verni, mintha ki akarna jönni börtönéből. Szeme csillogva tapadt a legény kívánatos ajkára. A fiú megigézve bámulta a lányt kalapja karimája alól. Nem akarta elhinni, hogy ilyen szépség létezik. Borostyán remegő kézzel nyújtotta a vizet a fiú felé. Egymás szemébe néztek és érezték, hogy egymásnak teremtette őket Del.

– O Del andas tut! – üdvözölte Borostyán.

– A nevem Csomós János. Téged hogy hívnak?

– Borostyán – rebegte a lány.

János lágyan magához ölelte Borostyánt és a következőt súgta a fülébe:

– Szívem a tiéd. Nálad szebb lányt nem hordott a hátán a föld. Légy a feleségem!

Mielőtt Borostyán válaszolhatott volna Bíbor odaugrott és kitépte testvérét a fiú ölelő karjaiból.

– Mit csinálsz? – kérdezte durván. – Apánk elígért már, ne hozz rá szégyent.

– De szeretem, szívem az övé – mondta oly hangon, amiből érezni lehetett, hogy komolyan gondolja, és ha nem lesznek egymáséi valami szerencsétlenség történhet.

Bíbor szerette testvérét, ezért úgy döntött segít, hogy boldog lehessen. Így hárman indultak haza. Otthon János az apa elé állt, és megkérte szerelme kezét. Az öreg megértette a szerelmeseket, de nem engedett.

– Már elígértelek Tapasztó Józsefnek. A becsület úgy kívánja, hogy betartsam az ígéretet.

Borostyán hiába könyörgött, apja nem másította meg szavát. Ekkor Bíbor sírva vetette Pista apó lábai elé magát.

– Apám én úgy szeretem Borostyánt, hogy a boldogságáért mindent megtennék. Apám azt ígérte, hogy az ikrek egyikét adja feleségül Tapasztónak. Majd én hozzámegyek. Így a becsület is megmarad és Borostyán is boldog lesz. Így is történt. Az apa ráállt a cserére. Egyszerre tartották meg mindkét esküvőt. Mindenki boldogan él, ha már meg nem halt.

Mi a tanulság? A testvéri szeretet mindenen átsegít.

László Szandra
Körösnagyharsány
11 éves

HELYREIGAZÍTÁS

A decemberi lapszámunkban a A három pillangó című mese cigány fordításában sajnálatos módon néhány hibát ejtettünk, melyért az érintettek elnézését kérjük.

A hibák az alábbiak voltak:

letrin helyesen le trin, *kerdilas* helyesen kerdylas,
gaybenonake helyesen galbenonake.

Testvérem a roma nép

Nem láttalak nem ismerlek még.
Rádnéztem te rámnéztél s már éreztük is,
Eggyek vagyunk, eggyüvé tartozunk.
Ősi vérünk egy érben folyik,
mi testvérek vagyunk.

Mi nem felejtünk, nem hullunk szét,
mint ősszel a falevél, mi őrízzük ősi apáink
emlékét.
Élhetsz a föld bármely féltekén,
találkozunk, meglátsz én meglátlak,
már eggyek vagyunk, a mi népünk ily csodás.

Mondhat bármit a világ,
összetartani csak mi tudunk, romák.
Lehet öröm-bánat, összetartozunk, tudjuk
mi a hagyomány.
Lelkünkben érezzük népünk eggyüvé tartozását.

Vándor utunkon nem volt megnyugvás,
kerestük mindig igazunk.
Lenézett, gyalázott a világ,
nem volt helyünk, nyugtunk soká.

De nem adtuk fel a reményt,
emberek vagyunk mi is testvér.
Gazdag a lelkünk ha semmink nincs,
mert miénk a legnagyobb kincs.

Szívünkben a szeretet, ez a fontos.
Boldogok vagyunk, ha gyomrunk korog.
Mert a szeretet, az összefogás erős lánc,
mindent megad, pótol, nincs hiány.

Lehetsz gazdag, lehet palotád,
ha elfelejted testvéred, néped s anyád.
Hiányzik mindig valami,
keresd meg, mert lelked üres lesz míg élsz.

Ha nincs szeretet szívedben,
palotád is csak jégverem.
Kérsz tőlem enni éhes vagy,
nincs csak egy darab kenyerem,
neked adom szívesen.

Míg nekem van, neked is van,
egyél testvérem, jó szívvel adom.
Ha neked adhatok én is jóllakom.
Nem vagyok irígy, örülök ha adhatok.

Tudatlan vagyok, nem tudok írni-olvasni
számolni.
Gondolja ezt a nagyvilág, pedig testvér, okosabb
vagyok mint gondolnád.
Tudom a legnagyobb tudományt, tudom szeretni
testvérem, s anyám.
S téged idegen, s jóbarát.
Lehetsz művelt, okos, tiéd lehet az összes
tudomány,
de mit érsz vele ha nem tudod mi az
összetartozás?

Kevés a mi népünk, de még élünk,
nem adtuk fel a reményt.
Fel emelkedünk mi is még.
Az út rögös útján küzdeni egyedül kevés,
fogjunk össze hát testvér.

Csak így küzdhet ez a nép,
szét hullani kár lenne testvér.
Összefogással marad fenn ez a nemzedék,
A gyermekednek is ezt regéld.

Rónavölgyi Mariann
Újszász
14 éves

L. D. Horoszkóp 2003. február

KOS (III. 21.–IV. 20.) – Sikeres befektetés, megerősödő hit, izgalmas ötletek, hasznos beszélgetés, értékes birtok... Ez jellemzi a februárt tömören. És egy temetés, ami nem éri váratlanul...

BIKA (IV. 21.–V. 20.) – Könnyülő lelki teher, értékes barátság, inspiráló utazás, megoldott egészségügyi probléma, kifizetődő művészi munka, előrehaladás a karrierben. Ennyi ami Önre vár februárban, és nem kevés...

IKREK (V. 21.–VI. 21.) – Ebben a hónapban jól végződik egy jogi ügy, örömet szerez egy gyermek, megérdemelt tisztelet veszi körül, élvezetes utazás elé néz, és hasznos barátságot köt egy intézmény berkein belül. Reggelenként holtfáradtan ébred, ami befolyásolja a napjait. Az ágyát kellene áthelyeznie új helyre, vagy az életét átalakítania némileg, ami az időbeosztását illeti...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) – Tömören arról, ami februárban várható: Harmónia, élvezetes szórakozások, ragaszkodás egy baráthoz, nagyszabású üzletek, egészséges változás. Hónap végén lehetősége nyílik elutaznia egy kicsit, nagyon fogja élvezni, még akkor is, ha az elsődleges ok üzleti, vagy szigorúan hivatali...

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) – Ami e hónapban vár Önre, címszavakban: Ötletgazdagság, jó munkalehetőség, „irány a bevásárlóközpont", fontos probléma megoldódik, csökken az idegesség. Egy leánygyermek az Ön jóindulatát kéri, ne tagadja meg tőle...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Ha egy csekély, de mélyen rejtőző betegségben szenvedett, azt most sikerül felderíteni és kezelni. De ez kicsit költséges lehet, jó lenne takarékosabban élni egy ideig, hogy kifizethesse ezt a feltétlenül szükséges kezelést. Hónap végén úgy érzi, hogy kedvese eltávolodott Öntől! Beszéljék meg a problémákat. Úgy is hiányzik Önnek egy mély, csendes beszélgetés egy olyan személlyel, aki feltételek nélkül szereti Önt...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Baleset érheti az utakon! Legyen figyelmesebb. Egy üzletfele közeledik Önhöz (vagy kolléga) próbálja finoman bátorítani. Ne gondolkozzon sokat a jövőről, ne mérlegeljen, és ne tegyen fel túl sok kérdést. A hangszálaira - milyen kár - nem köthet biztosítást, pedig most jó lenne...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Sok emberrel fog megismerkedni, de egy valakit különösen vonzónak talál. Ha tartós kapcsolatban él, az új ismerős hatására felülvizsgálja jelenlegi helyzetét. Hónap közepén különös telefonhívást kap, nem fog repdesni az örömtől. Csak hónapokkal később érti meg, hogy jót tettek Önnel...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) – A Nyilas változó tűz jegy, ami azt jelenti, hogy Ön képes alkalmazkodni a változó körülményekhez. Továbbá azt is jelzi, hogy Ön találékony, energikus és természetéből fakadóan lelkes. Élvezi a gondtalan életet. Az Ön vidám és barátságos magatartása februárban is magához vonzza az embereket az összejöveteleken, de tartózkodjon a tapintatlan megjegyzésektől, mert haragosokat is szerezhet.

BAK (XII. 22.–I. 20.) – A Szaturnusznak köszönhetően a Bak jegy szülöttei jó nagy adag önuralommal rendelkeznek. A büszkesége és önbecsülése majdnem mindig megóvják attól, hogy elveszítse türelmét, kivéve, ha valami különleges oka van rá. A Bak jegy képviselői is sebezhetőek. Elsősorban akkor, ha a családi kötelékekről, lojalitásról és/vagy értékekről van szó. Amire vigyáznia kell: Térd, fog, csont. A múló évek merevséget okozhatnak az izületekben. A szabadidő nem elsőrendű szempont a szorgos Bakok életében. Hivatásuk elsőbbséget élvez mindennel szemben. Februárban olyan sok munkája lesz, hogy alig jut levegőhöz.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Akadályokkal szembeni magatartása kitartó és értelmesen mérlegelő. Ön sokszor igazán meglepő dolgokat tud produkálni. Valójában nem érdekli senki véleménye, egyenesen megy a saját maga által kitűzött úton, ennek köszönheti, hogy az Önről alkotott vélemény erősen eltér az átlagtól. Különcnek tartják. Ezt megkapja ebben a hónapban is. Ne tiltakozzon, Ön valóban kilóg a sorból, ami egyáltalán nem baj, ha jól viseli...

HALAK (II. 20.–III. 20.) – Dolgos ciklus ígérkezik, a karrier és az üzlet kerül előtérbe, valamint a közös anyagi érdekeltségek. A pénz bolygója, a Jupiter az anyagi biztonsággal kapcsolatos, és a ciklus vége felé ragyogó eredményeket könyvelhet el, ha hitvese segítsége és részvétele nélkül intézi a pénzügyeket. Ön jobban ért ehhez is. Egy leánygyermek nőgyógyászati panaszát vegye nagyon komolyan...

a cigány kisebbségi önkormányzatokhoz a roma irodalom segítéséről és kiskönyvtáraink támogatásáról.

1./ A nemzeti és etnikai kisebbségi (1993/77-es) törvényben a kulturális autonómiát, mint jogot biztosítja a roma társadalom részére, melyet önkormányzatai, kulturális, közoktatási, közművelődési intézményei (iskolák, könyvtárak, klubok, roma közösségi házak, együttesek stb.) által él meg és érvényesít.

2./ Ehhez biztosít törvényes alapot a 140/1997 évi könyvtári törvény, mely 1999 I. 1-én lépett hatályba, amely előírja, hogy a már említett oktatási, közművelődési intézményekben (iskola, könyvtár stb.) létre kell hozni a (kisebbségi) cigány irodalmi kiskönyvtárakat. Ez elsősorban a helyi önkormányzatok kötelező feladata!

3./ A cigány önkormányzatok érdeke, hogy a felnövekvő nemzedéket, elsősorban az iskolai oktatásban résztvevő fiatalokat hozzásegítsük a roma irodalom megismeréséhez, minden olyan alkotáshoz, amely a cigány kultúra írásos emlékeit, értékeit képezi.

4./ A roma irodalom az elmúlt évek során, bizonyos mellőzöttsége, kiadási gondokkal való küzdelem ellenére is eljutott a hazai közoktatási értékrend színvonalára. A magyar iskolai oktatásban kötelező tantárgy, és érettségi tétel lett a Cigány népismeret.

Ezek között szerepel: A cigányság eredete, vándorlásai. **Bari Károly:** A lyukasztó eredete című novellája. A magyarországi cigányság élete a XIX. században, **Lakatos Menyhért:** Szegény Péter novellájának elemzése. A cigányság a XX. század második felének Magyarországán. **Farkas Kálmán:** Korona nélkül című kötetének bemutatása és ebből a Sallangos önkormányzatok című esszé értelmezése. A magyarországi cigányság hagyománya, szokás- és hiedelemvilága. **Osztojkán Béla:** Átyin Jóskának nincs, aki megfizessen című regénye. A cigány zene felosztása, hangszereik, stílusjegyek, ismert képviselőik, **Rostás Farkas György:** Testamentum című versének elemzése. A balladai műfaj megjelenése a cigány irodalomban. **Choli-Daróczi József:** Manula kőműves című balladájának elemzése.

5./ Az említett művek és szerzők csupán a roma irodalom értékjelei. Sok roma író, költő műve főleg terjesztők hiánya miatt nem jut el a közoktatási intézményekbe, elsősorban az iskolákba, amelyek alapjait képezhetnék a törvényben előírt és megkövetelt cigány kiskönyvtárak megalapozásának.

6./ Elsősorban nekünk (roma önkormányzatoknak, civil szervezeteknek, oktatási, művelődési intézményeinknek stb.) a feladatunk, hogy segítsük és támogassuk az iskolákban stb. a cigány kiskönyvtárak megalapítását, a roma irodalom terjesztését. Ezért

K E Z D E M É N Y E Z Z Ü K

1./ A cigány önkormányzatok a 2003. évi költségvetésükből 10.000 azaz tízezer forintot fordítsanak roma irodalmi művek (verses kötetek, regények, esszék stb.) vásárlására, s ezt ajánlják fel a településeiken működő iskoláknak a cigány könyvtár céljaira.

2./ A roma irodalmi művek beszerzésével kapcsolatban felvilágosítást ad: A Magyar Művelődési Intézet Roma Kultúra Osztálya **Dr. Bódi Zsuzsanna** osztályvezető. Cím: 1011 Budapest, Corvin tér 8. Telefon: 06-13/556-561. „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka út 3. Telefon: 06-56/513-952. A Lungo Drom Roma Lap főszerkesztője: **Paksi Éva.** Az Oktatási Alapítvány által kiadott művek a fenti címen megrendelhetők. Az új könyveket rendszeresen és folyamatosan közlik a Lungo Drom roma lapban.

3./ A legjobb eredményt elérő, cigány önkormányzatok, iskolák és civil szervezetek között húsz kötetből álló roma kiskönyvtárat sorsolunk ki azok közül a könyvek közül, amelyek az Oktatási Alapítvány kiadásában jelentek meg. A sorsolási határidő: **2003. december.**

Bízunk abban, hogy kezdeményezésünk sikerrel jár, s az országban mind több cigány önkormányzat, iskola, klub, könyvtár, önkormányzat, Lungo Drom és más cigány civil szervezet csatlakozik felhívásunkhoz, s ezáltal mind több iskolában alakulhat meg a cigány irodalom kiskönyvtára.

Nyíregyháza, 2002. november

Farkas Kálmán
író-újságíró, CKÖ képviselő

Balogh Artúr
Nyíregyháza megyei jogú város CKÖ elnöke

Farkas Tibor
OCÖ alelnök, megyei cigány önkormányzati szövetség elnöke

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Aranka út 3. 5000)

Farkas Kálmán: *Elnémult hegedűk 300,–Ft*
Szécsi Magda: *Fekete fények 1300,– Ft*
Rácz Lajos: *Roma értelmiségiek arcképcsarnoka 500,–Ft*
Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd 500,– Ft, Gordoni ceruzarajzok 500,– Ft,*
B. Kóté Lilla: *Figyelj rám! 500,– Ft.*
ÚJ KÖTET: Farkas Kálmán: *Jegyző a Csisznyikóból Ára: 1000,– Ft.*

Lakatos Klára alkotása

Fotó: Nyári Gyula